

Додаток І. Лист про наміри

7054/0/2-23 від 24.03.2023

Пані Крісталіні Георгієвій
Директору-розпоряднику
Міжнародного валютного фонду
Вашингтон, Округ Колумбія, 20431
США

24 березня 2023 року

Шановна пані Георгієва!

1. Незаконне та невиправдане вторгнення росії в нашу країну продовжує спричиняти величезні людські, соціальні та економічні втрати. Кількість жертв серед цивільного населення є значною, більше третини населення було переміщено, крім того завдано величезну шкоду інфраструктурі. Незважаючи на ці труднощі, наш народ продемонстрував мужність, рішучість і стійкість, а макроекономічну, фінансову та зовнішню стабільність було збережено. Високорезультативне виконання Моніторингової програми із залученням Ради директорів (МПЗР) чітко продемонструвало нашу здатність впроваджувати розумну економічну політику, незважаючи на ці складні обставини. Досягнення всіх кількісних та індикативних цілей, а також виконання усіх структурних маяків допомогло досягти високих результатів. Однак, незважаючи на наші зусилля та підтримку МВФ, а також інше значне офіційне зовнішнє фінансування, ми продовжуємо поставати перед серйозними викликами та істотними потребами у зовнішньому фінансуванні.

2. На цьому тлі та у світлі потреб українського платіжного балансу ми звертаємося до МВФ із запитом щодо укладення 48-місячної угоди в рамках Механізму розширеного фінансування (EFF) для підтримки реалізації пріоритетів нашої економічної політики на суму, еквівалентну 11,608.25 млн. СПЗ (577.01 відсотків квоти, приблизно 15.6 млрд. доларів США), з першою виплатою у сумі 2,011.83 млн. СПЗ (100 відсотків квоти; 2.7 млрд. доларів США). Для кожної виплати, спрямованої на бюджетну підтримку, між Національним банком України та Міністерством фінансів України буде підписана спеціальна угода для визначення їх відповідальності за вчасне обслуговування фінансових зобов'язань перед Фондом.

3. Мета нашої програми за підтримки МВФ полягає у відновленні фіскальної та боргової стійкості, а також середньострокової зовнішньої життєстійкості з одночасним сприянням довгостроковому зростанню в контексті післявоєнної відбудови та процесу вступу до Європейського Союзу. Програма розроблена для вирішення наших проблем із платіжним балансом та відновлення середньострокової зовнішньої стійкості не лише за базовим, але й за песимістичним сценарієм. Ми також будемо прагнути розробити та впровадити політики, що могли б досягти значно кращих економічних результатів. У доданому Меморандумі про

економічну та фінансову політику (МЕФП) детально викладено економічну програму, яку влада України запроваджуватиме за підтримки МВФ та інших міжнародних партнерів.

4. З огляду на виняткову невизначеність, наша програма передбачає двоетапний підхід. На першому етапі нашою основною ціллю є збереження макроекономічної та фінансової стабільності в контексті війни, що триває, з одночасною підготовкою підґрунтя для потужного післявоєнного відновлення, в тому числі, за допомогою структурних реформ у бюджетно-податковій сфері, фінансовому секторі, заходів монетарної та валютної політики, корпоративного управління, боротьби з корупцією, та енергетичного сектора. На другому етапі, повоєнному, ми поглибимо наші структурні реформи і проведемо додаткові реформи макроекономічної політики для відновлення середньострокової зовнішньої стійкості, підтримки відбудови та сприяння швидкому довгостроковому зростанню, а також прискорення реалізації наших зусиль щодо вступу до ЄС. Щойно дозволять умови, Україна повернеться до довоєнної політики, включаючи, зокрема, гнучкий обмінний курс, який лежить в основі режиму таргетування інфляції. Задля закладення основи для повоєнного зростання, ми впровадимо реформаторські ініціативи для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності, зокрема в енергетичному секторі.

5. Наші міжнародні партнери запевнили нас у своїй постійній підтримці, щоб забезпечити відновлення боргової стійкості та повне фінансування запропонованої програми. Крім того, ми публічно оголосили про свій намір врегулювати наш зовнішній державний борг з метою відновлення стійкості державного боргу на перспективній основі. Ми плануємо розпочати переговори з держателями облігацій на початку 2024 року з метою завершення необхідних операцій не пізніше середини 2024 року, тоді як група офіційних кредиторів взяла на себе зобов'язання щодо двоетапного процесу врегулювання боргу.

6. Прогрес у виконанні нашої програми буде відстежуватися за допомогою переглядів, спочатку щоквартально, на основі попередніх заходів, кількісних критеріїв ефективності, індикативних цілей і структурних маяків, як описано в МЕФП і Технічному меморандумі про взаєморозуміння (ТМВ), що додаються. Буде проведено одинадцять таких переглядів з метою оцінки прогресу у виконанні програми та узгодження будь-яких коригувальних заходів, необхідних для досягнення цілей програми. Перший перегляд програми буде завершено 15 червня 2023 року або пізніше, а другий – 13 жовтня 2023 року або пізніше.

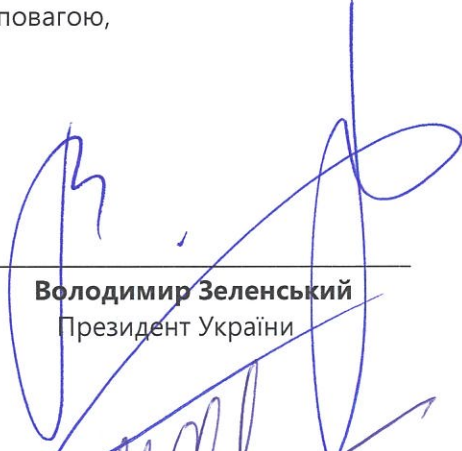
7. Ми запровадили ряд заходів щодо валютних обмежень з міркувань національної або міжнародної безпеки. Ми повідомили Фонд про ці заходи для узгодження згідно з Рішенням 144. Ми також запровадили дві практики використання декількох валют, що підлягають погодженню Фондом згідно Статті VIII, Розділ 3. Ми просимо про тимчасове погодження таких заходів, які зберігаються з причин платіжного балансу. Ми поступово зніматимемо валютні обмеження в міру нормалізації обставин, проводячи консультації з експертами МВФ.

8. Ми вважаємо, що політика, викладена в МЕФП, який додається, є адекватною для досягнення цілей програми, як за базовим, так і за песимістичним сценарієм. Визнаючи, що ці сценарії підвладні високій невизначеності, ми зобов'язуємось адаптувати наші політики до умов, що змінюються. Ми консультуватимемося з МВФ щодо вжиття цих заходів і перед будь-якими переглядами політик, що містяться в МЕФП, у відповідності до політик МВФ щодо консультацій. Ми будемо утримуватися від будь-яких політик, які б суперечили цілям нашої економічної програми та нашим зобов'язанням, викладеним у МЕФП.

9. Ми надаватимемо експертам МВФ дані та інформацію, необхідні для моніторингу виконання програми, у тому числі шляхом дотримання вимог щодо надання даних, викладених у ТМВ, що додається.

10. Відповідно до нашого прагнення до прозорості, ми надаємо згоду на публікацію МВФ цього листа, МЕФП, ТМВ та супровідних документів Ради виконавчих директорів МВФ.

З повагою,

Володимир Зеленський
Президент України

Сергій Марченко
Міністр фінансів України

Денис Шмигаль
Прем'єр-міністр України

Андрій Пишний
Голова Національного банку України

Додаток І. Меморандум про економічну та фінансову політику

24 березня 2023 року

I. Передумови, останні економічні події та прогнози

1. Незаконне і невиправдане вторгнення росії в нашу країну продовжує спричиняти величезні людські, соціальні та економічні втрати. Є значні втрати серед цивільного населення, відбулася міграція або внутрішнє переміщення більше третини усього населення, інфраструктура зазнала масштабних руйнувань. Проте, наш народ продемонстрував мужність і стійкість в таких скрутних умовах, а макроекономічну, фінансову та зовнішню стабільність вдалося зберегти. Тим не менш, ми продовжуємо стикатися з серйозними проблемами: бюджетний дефіцит залишається дуже високим, що викликає великі потреби у зовнішньому фінансуванні. Необхідність захисту основних функцій держави в умовах існуючих фінансових обмежень змусить нас продовжувати шукати складні політичні компроміси.

2. Незважаючи на війну, економіка України залишається добре керованою, а високі показники досягнуті в рамках Моніторингової програми із залученням Ради виконавчих директорів МВФ (МПЗР/ Program monitoring with Board involvement – PMB) продемонстрували нашу здатність впроваджувати раціональну економічну політику. Досягнення всіх кількісних та індикативних цілей, а також виконання всіх структурних маяків допомагає встановити міцну основу та демонструє сильну відданість програмі. Це також підкреслює, що всі функції уряду знаходяться під нашим повним контролем. Зокрема:

- Ми виконали всі три фінансові структурні маяки, які детально зазначені в параграфі 14.
- 26 січня Правління Національного банку України (НБУ) офіційно затвердило Технічне завдання (ТЗ) щодо проведення перевірки якості активів (AQR), аналізу життєздатності та діагностичних кроків, необхідних для розробки Стратегії врегулювання непрацюючих кредитів (NPL). Цю діагностику буде проведено, як тільки це буде визнано за потрібне. Офіційне затвердження ТЗ є першим важливим кроком у процесі оздоровлення фінансового сектору та приведення його у відповідність з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та регулятивними стандартами із одночасним збереженням фінансової стабільності.
- Нарешті, 24 січня Кабінет міністрів України (КМУ) призначив чотирьох нових незалежних членів і двох із трьох представників держави до нової наглядової ради Нафтогазу. Хоча остання вакантна посада ще не заповнена, наглядова рада є повністю функціональною.

3. Зважаючи на це, ми звертаємося з проханням до МВФ про 48-місячну розширену програму в рамках Механізму розширеного фінансування (Extended Fund Facility - EFF) для підтримки пріоритетів нашої економічної політики в найближчі роки, сума якої еквівалентна 11 608,25 млн СПЗ (577,01 відсотка квоти, приблизно 15,6 млрд дол. США)

Незважаючи на наші зусилля, ефективне виконання МПЗР (див. параграф 2) та підтримку наших міжнародних партнерів, ми продовжуємо стикатися з серйозними викликами та потреби нашого платіжного балансу залишаються великими. З огляду на надзвичайно високу невизначеність, політичні цілі нашої програми передбачають двоетапний підхід. На першому етапі нашою основною метою є збереження макроекономічної та фінансової стабільності в умовах війни, що триває, одночасно закладаючи підґрунтя для потужного післявоєнного відновлення, включаючи заходи у фіскальних структурних сферах, фінансовому секторі, монетарній та валютній політиці, корпоративному управлінні, боротьбі з корупцією та енергетичному секторі. На другому післявоєнному етапі ми запровадимо амбітну програму структурних реформ і додаткові реформи макроекономічної політики, щоб відновити середньострокову зовнішню життєстійкість, підтримати відновлення та сприяти потужному зростанню, а також прискорити наші зусилля щодо вступу до ЄС.

4. Зусилля, спрямовані на досягнення нашої стратегічної мети вступу до ЄС, посилять рушійні сили довгострокового зростання та стабільності. Реформи, спрямовані на вступ до ЄС, зміцнять економіку та інституції України, оскільки вони мають важливе значення для створення умов для збільшення інвестицій та зростання в майбутньому. Статус України як країни - кандидата передбачає, що вибір регуляторного режиму, визначеного законодавством ЄС, впливатиме на рамки процесу відновлення та відбудови. Це сприятиме зусиллям з відбудови відповідно до Європейського зеленого курсу та цифрового порядку денного. Поступова інтеграція до внутрішнього європейського ринку, яка вже розпочалася на основі Угоди про асоціацію та Угоди про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі, має збільшити обсяги торгівлі та стимулювати передачу доходів і технологій в українську економіку, тим самим сприяючи відновленню.

A. Економічний прогноз

5. Ми очікуємо поступового економічного відновлення протягом цього року, хоча перспективи залишаються невизначеними, оскільки війна триває.

- Після зниження виробництва приблизно на 30 відсотків у 2022 році та, незважаючи на атаки на критичну енергетичну інфраструктуру включно з тими, що відбулися на початку 2023 року, економічна діяльність демонструє ознаки стійкості. Хоча війна може тривати протягом цього року, ми очікуємо поступового та послідовного відновлення, оскільки домогосподарства та фірми продовжуватимуть адаптуватися до обставин війни. Очікується, що економічна активність у першому кварталі буде стабільною, оскільки були запроваджені швидкі рішення, щоб впоратись з відключеннями електроенергії; в наступних кварталах очікується посилення активності, враховуючи продовження зростання в небойових зонах, а також ефект низької бази, за припущення продовження дії зернового коридору та відсутності подальшої ескалації війни. Темпи відновлення визначатимуться тим, яким чином переважаюча висока невизначеність вплине на приватні інвестиції, обсягами споживання з огляду на падіння купівельної спроможності на тлі стриманого зростання реальної заробітної плати, а також напрямком і темпами чистої міграції. Тим не менш, до останнього кварталу року зростання Q4/Q4 може бути дуже позитивним, що

створить основу для більш потужного відновлення протягом 2024 року; однак, враховуючи невизначеність, ми прогнозуємо річне зростання у 2023 році у діапазоні від -3 до +1 відсотка.

- Наприкінці 2022 року інфляція сягнула 26,6 відсотків в річному обчисленні, що виявилось нижчим, ніж спочатку очікувалося. З'явилися певні ознаки її уповільнення на початку 2023 року, хоча показник інфляції залишається високим та становив 24,9 відсотків у лютому 2023 року. З огляду на поступове послаблення обмежень пропозиції протягом року, низький споживчий попит і уповільнення глобальної інфляції, ми очікуємо, що до кінця 2023 року інфляція продовжить сповільнюватися приблизно до 20 відсотків у річному обчисленні.
- Очікується, що поточний рахунок матиме дефіцит в 6,5 мільярдів доларів США в 2023 році після орієнтовного профіциту в 8,6 мільярда доларів США в 2022 році. Це відображає збільшення торговельного балансу внаслідок слабшого, ніж очікувалося, відновлення експорту (враховуючи слабкий урожай сільського господарства, втрату виробничих потужностей у металургії та видобутку корисних копалин та залишкові обмеження пропозиції), а також постійний попит на імпорт (включаючи необхідне обладнання та паливо). Очікується також, що баланс послуг дещо збільшиться за рахунок продовження зняття коштів і карткових платежів українським мігрантам за кордоном. Тим не менш, триваючий значний приплив зовнішнього фінансування повинен збільшити рівень валових міжнародних резервів до 29,6 мільярдів доларів США до кінця 2023 року за базовим сценарієм, що еквівалентно 4 місяцям імпорту.

6. Економіка може відновитися швидше, особливо якщо ситуація з безпекою поліпшиться скоріше, ніж очікується. Декілька факторів можуть сприяти більш сильному відновленню, насамперед через зниження ризиків, пов'язаних із безпекою, що дозволяє швидше відновити настрої, пожвавлення економічної активності, в тому числі завдяки швидшому вирішенню пов'язаних з війною перебоїв у постачанні та розширенню доступу до морських портів, а також більш швидкому поверненню мігрантів.

7. Тим не менш, залишаються ризики недовиконання прогнозу на тлі надзвичайно високої невизначеності. Ризики, пов'язані з безпекою, можуть зберігатися довше, ніж очікувалося, впливаючи на настрої та сповільнюючи темпи повернення мігрантів. Недостатня підтримка донорів також може поглибити складнощі з фінансуванням, вимагаючи складних компромісів. Зерновий коридор може бути перерваний, може бути нанесена ще більша шкода енергетичній інфраструктурі або триваючі відключення електроенергії, або пов'язані з війною перебої в ланцюжках поставок можуть погіршитися, що вплине на витрати виробництва та прибутковість компаній. Продовження війни продовжить чинити тиск на нашу фінансову позицію, та дефіцит бюджету й потреба у зовнішньому фінансуванні можуть значно збільшитися.

II. МАКРОЕКОНОМІЧНА ТА СТРУКТУРНА ПОЛІТИКИ НА 2023–2027 РОКИ

A. Огляд

8. Кінцевою метою економічної програми українського уряду, яка підтримується МВФ, є відновлення фіскальної та боргової стійкості з одночасним сприянням довгостроковому зростанню в контексті післявоєнної відбудови та нашого шляху до вступу в ЄС. Враховуючи велику невизначеність, наша економічна програма передбачає двоетапний підхід.

- На першому етапі нашу основну увагу буде зосереджено на підтримці макроекономічної, зовнішньої та фінансової стабільності, щоб зміцнити потенціал України на її шляху до перемоги. Наша програма передбачає заходи політики спрямовані на забезпечення надійного бюджету 2023 року у поєднанні із середньостроковим бюджетним плануванням, яке слугуватиме якорем бюджетно-податкової політики та оцінки розривів у фінансуванні. Водночас ми впроваджуватимемо заходи для підготовки ґрунту для післявоєнного зростання України, зокрема у фіскальних структурних сферах, фінансовому секторі, монетарній та валютній політиці, корпоративному управлінні, боротьбі з корупцією та енергетичному секторі. Соціальні витрати будуть захищені настільки, наскільки це можливо, також визнаючи масштабну гуманітарну підтримку з боку агентств ООН та неурядових організацій.
- На другому етапі, коли війна припиниться, ми зосередимося на більш широких реформах, щоб закріпити макроекономічну стабільність, підтримати відновлення та ранню відбудову, сприяти економічному зростанню і, таким чином, відновити середньострокову зовнішню життєстійкість. Коли дозволять умови, Україна повернеться до довоєнної політики, включаючи гнучкий обмінний курс, що лежить в основі режиму таргетування інфляції. Щоб допомогти закласти основи для післявоєнного зростання, ми просуватимемо реформаторські ініціативи для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності, зокрема в енергетичному секторі. Прогрес у напрямі вступу до ЄС буде головним якорем нашої політики.

9. Ми визнаємо аналіз, проведений експертами МВФ щодо оптимістичного і песимістичного сценаріїв, і зобов'язуємося вжити всіх необхідних заходів для забезпечення успіху програми та стабільної економіки.

- З початку війни ми неодноразово і рішуче вживали заходів для реагування на потрясіння по мірі їх матеріалізації шляхом ретельного балансування необхідності швидкого і ефективного реагування з важливими соціальними міркуваннями. У 2022 році ми провели системну оптимізацію капітальних видатків та інших менш пріоритетних статей видатків, а також визначили додаткове фінансування. Спираючись на цей досвід, ми рішуче реагуватимемо за умови матеріалізації потенційно песимістичного сценарію з метою забезпечення ефективного функціонування державних установ, вживаючи необхідних заходів для збереження економічної та фінансової стабільності та підтримки стійкості боргу на перспективній основі. За песимістичних сценаріїв, як визначено в аналізі експертів МВФ, ми готові вжити належних фіскальних заходів, включаючи визначення заходів податкової

політики, які можна ефективно та швидко впровадити, або витрат, які можуть бути відкладені до отримання додаткових зовнішніх грантів або підтримки на пільгових умовах. Паралельно ми також визначимо додаткове внутрішнє фінансування, необхідне для забезпечення закриття фінансових розривів без шкоди для економічної та фінансової стабільності. Досягнути балансу цих цілей складно, і ми вітаємо той факт, що, як детально описано в звіті експертів, наші партнери готові надати додаткові фінансові ресурси, достатні для закриття фінансових розривів і збереження стійкості боргу; ми ще раз підкреслюємо нашу готовність виконати свою частину зобов'язань для забезпечення розподілу тягаря коригування.

- Ми однаковою мірою зосереджені на просуванні політики, яка може допомогти нам досягти високих і стійких темпів зростання. Створення рамкових механізмів для післявоєнної відбудови, які дозволили б нам поглинути значні офіційні ресурси, а також каталізувати приватний капітал, у тому числі прями іноземні інвестиції, могло б мати вирішальний вплив. Реформи, необхідні для досягнення стратегічної мети вступу до ЄС у поєднанні з поступовою інтеграцією до європейського внутрішнього ринку через Угоду про асоціацію та Угоду про глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі, будуть вкрай важливими компонентами такої стратегії.

В. Стратегія зовнішнього боргу

10. Для сприяння відновленню стійкості боргу у майбутньому ми публічно оголосили 24 березня про наші наміри продовжити врегулювання нашого зовнішнього державного боргу. Наша стратегія спрямована на те, щоб допомогти закрити розриви у фінансуванні протягом періоду дії програми, зменшити валові потреби у фінансуванні до керованого рівня, у тому числі, після завершення дії програми, та вивести державний борг на траєкторію стійкості. Наша стратегія також покликана сприяти створенню необхідних умов для участі приватного сектора у післявоєнній відбудові України та враховує важливість збереження фінансової стабільності. З цією метою ми найняли зовнішніх радників і прагнемо до надійного процесу з прозорою інформацією та комунікацією. Крім того, ми будемо намагатися отримати гарантії фінансування від наших міжнародних партнерів, щоб забезпечити, що двоетапний підхід (див. параграф 11, пункт 1) відновить стійкість державного боргу та забезпечить повне фінансування нашої програми протягом усього її строку, у тому числі, за умови песимістичного сценарію.

11. Врегулювання боргу буде включати такі елементи:

- *Офіційний двосторонній борг.* Кредитори Паризького клубу взяли на себе зобов'язання щодо двоетапного процесу, який включає трирічне продовження поточного режиму призупинення обслуговування боргу, дія якого завершується наприкінці грудня 2023 року, а також окремо запевнили у тому, що перед останнім переглядом майбутньої програми за підтримки МВФ буде узгоджена остаточна боргова операція, достатня для того, щоб відновити стійкість державного боргу. Ми будемо шукати способи досягнення домовленостей на порівнянних умовах з іншими офіційними кредиторами.

- *Зовнішній комерційний борг.* У серпні 2022 року Україна досягла угоди з власниками своїх зовнішніх облігацій, яка включала, серед іншого, добровільну 24-місячну відстрочку обслуговування боргу за прямими та гарантованими державою євробондами України; аналогічні відстрочки були узгоджені щодо деяких негарантованих зовнішніх комерційних боргів. Ми розпочнемо переговори з комерційними кредиторами на початку 2024 року з метою завершення необхідної операції з боргом не пізніше середини 2024 року на умовах, що відповідатимуть найактуальнішим макроекономічним показникам з боку МВФ та параметрам оцінки стійкості боргу.

12. На підтримку нашої стратегії забезпечення стійкості боргу ми також будемо суворо обмежувати надання гарантій (Кількісний критерій ефективності, див. параграф 24). Буде надано достатній простір для сприяння отриманню гарантій на підтримку основних позик від міжнародних фінансових організацій (МФО) та інших партнерів для забезпечення інвестицій для потреб критичної інфраструктури.

С. Бюджетно – податкова політика

13. У 2022 році вторгнення росії змусило нас керувати бюджетно-податковою політикою в умовах безпрецедентної невизначеності, що призвело до непередбачуваних ускладнень у прогнозованості бюджету та появи великого фіскального дефіциту:

- Війна мала величезний вплив на видатки, включно з необхідністю віддавати пріоритет обороні, безпеці та соціальному захисту, одночасно скорочуючи неперіоритетні видатки. У міру того, як війна продовжувалася, ми прийняли кілька законів про внесення поправок до бюджету, щоб відкалібрувати потреби у витратах і джерела фінансування. У цьому контексті дефіцит фінансування, що виник внаслідок значного збільшення видатків на оборону в останньому законі про внесення поправок до бюджету, було ліквідовано за рахунок поєднання додаткових джерел фінансування та недовиконання деяких видатків. Завдяки своєчасним заходам, вжитим у контексті МПЗР, нам вдалося обмежити рівень заборгованості (простроченої кредиторської заборгованості) сектору загальнодержавного управління у 2022 році до рівня 1 585 млрд грн (нижче 0,1 відсотка ВВП). Отже, фактичні видатки сектору загальнодержавного управління в номінальному вираженні були майже на 50 відсотків більшими, порівняно з довоєнним бюджетом 2022 року, що за оцінками дорівнює 69,9 відсотків ВВП. Тоді як податкові надходження (36,4 відсотка ВВП) були лише на 0,3 відсотки нижчими в номінальному вираженні, ніж у довоєнному бюджеті, на них вплинули структурні зміни в економіці, циклічні події та заходи воєнного стану, спрямовані на послаблення впливу війни на суб'єктів господарювання.
- Дефіцит бюджету сектору загального державного управління¹ на 2022 рік оцінюється в 817,9 мільярдів гривень або 16,7 відсотків ВВП у 2022 році; за підтримки значного обсягу

¹ Дефіцит базується на концепції касового методу, що вимірюється під ризикою.

зовнішніх грантів, що дорівнює 481,3 млрд грн в еквіваленті, або 9,8 відсотків ВВП 2022 року; дефіцит без урахування грантів становив 1 299,2 млрд грн (26,5 відсотків ВВП). Цей результат є значно нижчим за прогнози МПЗР, що дозволило нам упевнено досягти кількісних цілей за програмою, у тому числі щодо нижньої межі на первинне касове сальдо сектору загальнодержавного управління, не пов'язаного з обороною (за винятком грантів) та індикативного цільового показника загального первинного касового сальдо сектору загальнодержавного управління (за винятком грантів). Дефіцит фінансувався переважно за рахунок зовнішнього офіційного фінансування та емісійного фінансування від НБУ, тоді як чисте фінансування від вітчизняних банків та небанківських установ стало від'ємним. Державний борг зріс до трохи більше 80 відсотків ВВП на кінець 2022 року.

14. Незважаючи на всі виклики, спричинені війною, ми виконали всі фіскальні структурні маяки згідно з МПЗР. Зокрема:

- Що стосується податків, ми підготували та подали на ухвалення Парламенту пакет із декількох заходів податкової політики та адміністрування, які мали б відновити довоєнну структуру найважливіших компонентів податкової політики та адміністрування. Ми очікуємо, що ці закони будуть прийняті до кінця червня 2023 року.
- Ми також вжили важливих заходів для запобігання накопиченню заборгованості (простроченої кредиторської заборгованості) під час війни. Для початку, ми скасували положення Закону про введення воєнного стану, яке обмежувало повноваження Міністерства фінансів щодо збору фінансової звітності головних розпорядників коштів, у тому числі органів місцевого самоврядування. Відтак, у рамках плану заходів, протокольним рішенням Кабінету Міністрів доручено профільним міністерствам та іншим виконавчим органам підготувати та подати звіти про бюджетну заборгованість, що накопичилася на кінець 2022 року, проаналізувати причини накопичення заборгованості та розробити план заходів щодо погашення заборгованості станом на кінець січня 2023 року. Станом на кінець грудня 2022 року заявлена сума простроченої кредиторської заборгованості сектору загальнодержавного управління оцінюється на рівні нижче 0,1 відсотка ВВП.
- За технічної допомоги Світового банку ми підготували концептуальну записку про систему соціального захисту. У записці визначено важливі пріоритети реформ і варіанти політики, які допоможуть створити більш адресну, адекватну та ефективну систему соціальної допомоги. Зважаючи на важливість фіскальної стабільності та її роль у середньостроковому бюджетному плануванні, ми продовжуватимемо працювати над реформами соціального сектору, маючи на увазі, що значні потреби у соціальних видатках вимагають узгодженості з міркуваннями фіскальної стійкості, отже, необхідно визначити кроки для забезпечення сталої системи соціального захисту в довгостроковій перспективі.

Бюджетно-податкова політика у 2023 році та зміни до бюджету

15. Наша бюджетно-податкова політику у 2023 році буде спрямована на підтримку фіскальної та боргової стійкості, в той же час продовжуючи забезпечувати достатні ресурси для основних пріоритетних видатків та допомагаючи готуватися до відбудови.

Проте, враховуючи невизначеність, пов'язану з війною, ми зобов'язуємося вжити всіх необхідних заходів для усунення додаткового тиску та ризиків для бюджету. Ми будемо утримуватися від будь-якої податкової політики та адміністративних заходів, які можуть негативно вплинути на базу податкових надходжень у 2023 році та надалі, одночасно вживаючи заходів, що сприяють післявоєнній відбудові та вступу до ЄС. Що стосується витрат, ми переглядатимемо категорії витрат лише після консультації з експертами МВФ і визначення джерел фінансування.

16. До початкового бюджету на 2023 рік, затвердженого в листопаді 2022 року, мають бути внесені два набори поправок. Ми визначили зміни пов'язані з реорганізацією головних розпорядників бюджетних коштів та цільове виділення ресурсів за різними програмами, які мають бути прозоро відзеркалені в бюджеті. Ми також очікуємо, що тиск на деякі витрати може матеріалізуватися. Зокрема,

- **Ми прийняли перші зміни до бюджету у лютому, з тим, щоб прозоро внести певні зміни до бюджетних категорій у межах наявних ресурсів.** Ми перерозподілили наявні ресурси до нещодавно створеного Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури з бюджетними асигнуваннями, потрібними для початку відбудови. Ми також передали бюджетну програму, відому як «Фонд ліквідації наслідків збройної агресії», з-під опіки Мінфіну до нового Міністерства. Крім того, змінами до бюджету передбачено нові цільові гранти, в тому числі до бюджетної програми, яка підтримує кредитування сільгоспвиробників, а також спрямування коштів Фонду зайнятості на підтримку бізнесу під егідою Мінекономіки.
- **Кабінет міністрів України схвалив другий пакет змін до бюджету та подав його до Парламенту (попередній захід), з метою відображення змін в доходах, видатках і джерелах фінансування.** Ми визнали збільшення потреб у сфері оборони та безпеки та зусилля, спрямовані на підвищення економічної ефективності наших витрат. *По-перше, ми визначили додаткові видатки пов'язані з обороною та безпекою, які дорівнюють приблизно 8,6 відсоткам ВВП.* З 1-го лютого 2023 року введено в дію переглянута політику оплати праці у сфері оборони та безпеки, спрямовану на оптимізацію зростання заробітної плати з одночасним створенням стимулів для бойового призову. *По-друге, після аналізу ресурсів соціального фонду за 2022 рік та фактичних результатів ключових макроекономічних параметрів, ми оголосили про індексацію пенсій на 19,7 відсотка, починаючи з 1 березня 2023 року.* Ця індексація є вищою, ніж передбачалося в початковому бюджеті на 2023 рік, вона базується на фактичних значеннях параметрів, що входять до формули індексації, включаючи інфляцію та зростання середньої заробітної плати за останні три роки. Цей захід збільшить загальні соціальні витрати на 2.3 відсотка ВВП і, як очікується, не матиме додаткового впливу на бюджетні трансферти до соціальних фондів. Відповідно, надходження від податку на доходи фізичних осіб і внесків на

соціальне страхування переглянуті в бік підвищення приблизно на 2 відсоткові пункти ВВП у зв'язку з вищим фондом оплати праці в державному секторі. Щоб покрити інші непередбачені витрати, ми додали 0,3 відсотка ВВП до нашого резервного фонду, піднявши обсяг нерозподілених витрат до 1,14 відсотка ВВП (які уже частково перерозподілено на конкретні категорії витрат).

- З урахуванням цих змін, загальні видатки сектору загальнодержавного управління прогнозуються на рівні 67,7 відсотків ВВП, що становить збільшення приблизно на 11,2 відсоткових пунктів ВВП порівняно з початковим бюджетом. Зважаючи на важливість довіри до нашого бюджету та контролю над зобов'язаннями, другий пакет змін до бюджету буде введено в дію до кінця квітня 2023 року (**Структурний маяк**).

17. Ми очікуємо дефіцит бюджету на 2023 рік без урахування зовнішніх грантів у розмірі 1 708,8 млрд грн, або приблизно 28,2 відсотків ВВП, що відповідає фіскальній стійкості, за умови підтримки з боку зовнішніх донорів. Це приблизно на 424 млрд грн більше, ніж було передбачено в початковому бюджеті на 2023 рік, а також приблизно на 1,7 відсотків ВВП вище, ніж прогнозований на 2022 рік дефіцит без урахування зовнішніх грантів на рівні 26,5 відсотків ВВП. Для моніторингу нашого прогресу у цій сфері, буде встановлено нижню межу первинного касового сальдо сектору загальнодержавного управління, не пов'язаного з обороною (за винятком грантів) (*Кількісний критерій ефективності*), а також нижню межу загального первинного касового сальдо сектору загальнодержавного управління (за винятком грантів) (*Індикативна ціль*). Крім того, щоб допомогти захистити соціальні витрати, буде встановлено нижню межу видатків державного бюджету на соціальні програми (*Індикативна ціль*).

18. Наші податкові надходження тримаються добре з початку війни. Згідно з прогнозованою макроекономічною базою та заходами, прийнятими наприкінці 2022 року (введення в дію з 1 липня 2023 року), у поєднанні з заходами, викладеними в параграфі 19 чинного МЕФП, податкові надходження оцінюються на рівні 36,3 відсотка ВВП. Ми очікуємо зменшення надходжень від податку на прибуток, відповідно до зниження корпоративних прибутків, тоді як зниження надходжень від податку на доходи фізичних осіб через структурні зміни на ринку праці та зменшення фонду оплати праці в державному секторі буде частково компенсовано впливом збільшення фонду оплати праці військових. Очікується, що ситуація з надходженнями від податків на товари та послуги покращиться у міру відновлення споживання та скасування заходів воєнного стану.

19. Ми зробимо ряд кроків для підтримки вкрай необхідної мобілізації доходів.
Зокрема:

- Ми підтверджуємо нашу відданість мобілізації доходів, запроваджуючи нижню межу номінальних податкових надходжень (за винятком ЄСВ) (**Кількісний критерій ефективності**). Ми очікуємо, що законопроекти підготовлені в рамках МПЗР будуть

прийняті до кінця червня (**Структурний маяк**), із уведенням у дію з 1 липня 2023 року, що буде свідченням нашого зобов'язання посилити мобілізацію доходів. Після прийняття перший компонент закону відновить довоєнну систему оподаткування для платників податків, які перейшли з загального режиму оподаткування (наприклад, сплати ПДФО, податку на прибуток підприємств, ПДВ) на єдиний податок. Крім того, це відновить у довоєнному вигляді групи, які мають право на сплату єдиного податку, і усуне лазівки у застосуванні 2-відсоткової ставки єдиного податку. Цей закон усуне особливості застосування спрощеного режиму оподаткування платниками єдиного податку за ставкою у 2 відсотки та відновить довоєнний режим для цих платників з 1 липня 2023 року. Друга частина закону скасує мораторій на податкові перевірки з 1 липня 2023 року. Це має допомогти покращити податковий комплаєнс (дотримання вимог податкового законодавства). Ще одна складова цього закону передбачатиме відновлення відповідальності за невикористання реєстраторів розрахункових операцій (РРО) у точках роздрібно́ї торгівлі, що вступить в силу з 1 липня 2023 року.

- Ми скасовуємо або поступово припинимо більшість податкових відстрочок, запроваджених під час воєнного стану. Ми скасували відстрочки на сплату митних зборів з 1 березня 2023 року та скасуємо решту відстрочок на сплату імпортного мита з 1 червня 2023 року. Крім того, ми не будемо продовжувати термін дії положень Податкового кодексу, запроваджених під час воєнного стану, які послаблювали адміністрування податків і зборів. Ми також будемо утримуватися від запровадження податкових амністій у період дії Програми, або від запровадження будь-яких податкових заходів, які поставили б під загрозу нашу податкову базу. Термін дії податкових пільг щодо імпорту спеціального обладнання для виробництва та розподілу електроенергії та теплопостачання, закінчиться 1 травня 2023 року.

Фіскальні структурні реформи

20. Ми віддані впровадженню фіскальних структурних реформ для підтримки середньострокового бюджетного планування, збереження фіскальної та боргової стійкості та закладання основ для довгострокового зростання. У міру скорочення видатків на оборону ми намагатимемося спрямувати ресурси на відновлення та відбудову, а також на систему соціального захисту для задоволення повоєнних потреб суспільства та вразливих верств населення. Усвідомлюючи необхідність ефективного використання нового фіскального простору і необхідність відновлення стійкості боргу, ми вдамося до суттєвих змін у системах пенсійного забезпечення та соціального захисту після комплексних реформ соціальної політики, включаючи покращення адресності та механізмів прив'язки соціальної допомоги до матеріального стану, відповідно до нашої Концептуальної записки про засади соціальної політики (Див. Параграф 14).

21. Фіскальні структурні реформи мають важливе значення для досягнення наших середньострокових пріоритетів щодо витрат і ширших цілей розвитку. Зважаючи на це, наша програма реформ зосереджуватиметься на: (i) залученні відповідних надходжень для

задоволення потреб у коштах для відновлення та соціальних видатків шляхом впровадження заходів, які підвищують ефективність, справедливість і простоту податкової системи, у тому числі через реалізацію власної багаторічної Національної стратегії доходів (НСД), (ii) підготовці управління державними інвестиціями та фінансами до післявоєнної епохи, шляхом посилення процесів державного інвестування, циклу управління проектами та контролю зобов'язань, (iii) посиленні фіскальної прозорості та управління фіскальними ризиками, (iv) забезпеченні фіскальної стійкості та передбачуваності бюджетної політики шляхом відновлення та посилення положень Бюджетного кодексу, які передбачають випадки, коли вносяться зміни до бюджету. Зокрема, ми подамо до Парламенту законопроект з метою відновлення та посилення статті 52 Бюджетного кодексу, яка визначає засади та випадки, у яких до бюджету (його доходів та витрат) можуть бути внесені зміни (**Структурний маяк, травень 2023**).

Політика мобілізації доходів

22. Ми прагнемо збільшити доходи за допомогою багаторічної Національної стратегії доходів (НСД):

- **У короткостроковій перспективі**, на додаток до зобов'язань у параграфі 19 цього МЕФП, ми вживатимемо заходів для покращення податкового та митного адміністрування. В середині лютого ми опублікували відповідні частини незалежного опитування про ставлення платників податків та рівень їх задоволеності Державною податковою службою (ДПС), проведеного в листопаді 2022 року (за допомогою Шведського агентства міжнародного розвитку). За допомогою МВФ і Світового банку, ми розробимо план заходів, в тому числі для виправлення недоліків, виявлених в результаті опитування, який стане внеском у нашу НСД (**Структурний маяк, кінець травня 2023 року**). Ми інституціоналізуємо та підсилюємо це опитування, збільшивши сферу його охоплення та репрезентативність, зробивши щорічним та поширивши не лише на ДПС, а й на Державну митну службу. Протягом місяця після публікації результатів опитування, ми затвердимо заходи, спрямовані на вирішення основних недоліків, виявлених в опитуванні, у рамках впровадження НСД. З метою розуміння причин виникнення та потенційних шляхів зменшення податкової заборгованості, ми зобов'язуємося, що ДПС проведе аналіз наявної податкової заборгованості, визначить ті обсяги, які не пов'язані з або спричинені російською військовою агресією та окупацією українських територій росією, та проаналізує можливість погашення такої заборгованості. Як наступний крок, до кінця серпня 2023 року ДПС розробить детальний план дій для поступового зменшення цієї заборгованості. Крім того, на додаток до заходів у параграфі 19 цього МЕФП, до кінця вересня 2023 року ми визначимо подальші заходи мобілізації надходжень, які мають бути впроваджені в 2023 році, зосереджуючись на заходах, які можна було б інтегрувати в прогнози доходів бюджету на 2024 рік (наприклад, гармонізація податків з директивами ЄС).
- **Багаторічна Національна стратегія доходів**. Кабінет міністрів прийме рішення доручити Мінфіну підготувати Національну стратегію доходів (2024-2030) (**Попередній захід**). Це рішення проголосить наш намір прийняти НСД, визначить ключові принципи та завдання податкової політики та адміністрування як на короткострокову перспективу, так і на період

післявоєнної відбудови, та викладе кроки, які необхідно вжити для підготовки та впровадження НСД. Згодом, за підтримки технічної допомоги МВФ, ми зробимо аналіз прогаєлині, з метою використання цієї інформації в дорожній карті для НСД (2024-2030), чітко визначивши цілі щодо доходів та інші політичні цілі, а також керівні принципи координації між урядовими агентствами, донорами, приватним сектором і громадянським суспільством під проводом Мінфіну, цю роботу має бути завершено до кінця липня 2023 року. Остаточна стратегія буде прийнята до кінця 2023 року (**Структурний маяк, кінець грудня 2023 року**) та включатиме: (i) заходи спрямовані на зміцнення податкової та митної служби, спираючись на аналіз результатів опитування щодо ставлення платників податків (ii) переглянутий спрощений режим оподаткування з метою усунення ерозії податків на працю шляхом підміни правової основи трудових відносин положеннями цивільного права; (iii) узгодження правил щодо ПДВ та акцизних зборів із законодавством ЄС, (iv) посилені антикорупційні заходи та процедури управління для усунення ризиків недобросовісності, (v) податкові реформи, які врівноважать потребу у забезпеченні достатньої бази доходів із життєво важливим завданням створення умов для післявоєнної відбудови та відновлення, включаючи такі необхідні інвестиції та розвиток промисловості; та (vi) реорганізацію Бюро економічної безпеки України (БЕБ) у підпорядкуванні Мінфіну.

- **Бюро економічної безпеки України (БЕБ).** Боротьба з ухиленням від сплати податків і посилення управління в податковій системі вимагають сильного наглядового органу, який може не тільки розслідувати фінансові та економічні кримінальні злочини проти держави, але й, що є важливим, надавати незалежну аналітичну підтримку для виявлення ухилення від сплати податків. Зважаючи на це, ми готуємо зміни до Закону та реорганізацію БЕБ, з метою чіткого визначення його функцій, відповідно до передового досвіду у цій сфері, посилення аналітичної складової та підпорядкування його Мінфіну. Для початку ми переглянемо правову основу діяльності БЕБ та розробимо прозорі процеси відбору персоналу та керівництва на конкурсній основі. Ми також посилимо вимоги до відбіркової комісії та запровадимо чіткий процес конкурсного відбору, а також упорядкуємо діяльність Ради громадського контролю при Бюро. Ми розробимо механізм атестації персоналу та запровадимо контрактну систему для працівників.

Середньострокове бюджетне планування

23. Для кращої підготовки до післявоєнної відбудови та закріплення фіскальної та боргової стійкості ми прагнемо працювати над відновленням середньострокового бюджетування. З цією метою ми (i) в травні подамо до Парламенту законопроект, який скасує норму про призупинення підготовки середньострокового бюджету (Бюджетну декларацію) напередодні бюджетного циклу 2024 року, з набуттям чинності з січня 2024 року; (ii) представимо в бюджеті на 2024 рік прогнози ключових категорій доходів і видатків, а також джерела фінансування дефіциту для сектору загальнодержавного управління на 2025-2026 роки. Це стане основою для підготовки бюджету на 2025 рік. У рамках підготовки бюджету на 2024 рік ми також включимо звіт про фіскальні ризики, включаючи детальну інформацію щодо державних підприємств у сфері енергетики та критичної інфраструктури (**Структурний маяк, кінець вересня 2023 року**); (iii) підготуємо повноцінну середньострокову бюджетну

декларацію (на 2025-2028 роки) в рамках підготовки бюджету на 2025 рік у відповідності до бюджетного законодавства. З метою посилення системи планування видатків, за технічної допомоги МВФ, ми зробимо кроки для вдосконалення стратегічного бюджетування та визначення вартості нових державних послуг, а також визначимо механізми зміцнення зв'язку між бюджетом та оцінкою фіскальних ризиків.

Фіскальна прозорість та ризики

24. Ми продовжуватимемо вживати заходів з метою підвищення фіскальної прозорості, зниження фіскальних ризиків і посилення контролю за зобов'язаннями.

Зокрема:

- На основі наших досягнень в рамках МПЗР, Міністерство фінансів продовжить зміцнювати поточний централізований підхід до контролю за зобов'язаннями, створюючи тим самим міцніший інституційний фундамент для запобігання виникненню заборгованості (простроченої кредиторської заборгованості) за фінансовими зобов'язаннями на всіх рівнях державного врядування, за винятком заборгованості, спричиненої російською військовою агресією та окупацією українських територій росією.
- В рамках цієї постійної роботи ми домовилися контролювати обсяги заборгованості сектору загальнодержавного управління (прострочену кредиторську заборгованість) за допомогою кумулятивного індикативного цільового показника (**Індикативна ціль**), як зазначено в Технічному меморандумі про взаєморозуміння (ТМВ).
- Ми плануємо відновити регулярну звітність державних підприємств, які не знаходяться на тимчасово окупованих територіях.
- Для покращення оцінки ризиків пов'язаних із гарантіями (див. також параграф 12), до вересня 2023 року ми підготуємо правила та положення спрямовані на посилення оцінки ризиків з метою уникнення зловживань, і запровадимо плату за гарантії на основі ризиків. На забезпечення наших зусиль проведення пруденційної боргової політики, ми внесемо до Парламенту проект закону (**Структурний маяк, кінець травня 2023**), який відновить дію статей Бюджетного кодексу, якими встановлюються обмеження щодо надання державних гарантій із чіткими критеріями для такого надання (у тому числі для пріоритетних секторів).

25. Ми продовжимо підвищувати прозорість управління та витрачання бюджетних коштів та коштів на спеціальних рахунках.

- Ми вже підготували правила та положення щодо «Фонду ліквідації наслідків збройної агресії» і, незважаючи на адміністративну роль нового державного органу в управлінні цим Фондом, контроль за зобов'язаннями та асигнуваннями залишиться у Міністерства фінансів, як це передбачено бюджетним законодавством. Цей Фонд фінансує бюджетну програму через спеціальний фонд, а тому на нього поширюються відповідні статті

Бюджетного кодексу. Ми також зобов'язуємося доповнити існуючу звітність регулярним консолідованим звітом, у якому підсумовуються джерела фінансування та характер витрат в одному документі. В цьому контексті ми зобов'язуємося утримуватися від використання прибутку НБУ на цільові видатки у 2024 році та спрямовувати цю категорію доходів до загального фонду Державного бюджету.

- *Спеціальні рахунки.* Ми налаштовані досягнути максимуму прозорості операцій за спеціальними рахунками, відкритими в НБУ для збору коштів від осіб, що бажають підтримати Україну, які забезпечують ресурси для головних розпорядників бюджетних коштів. Напрями видатків з цих рахунків визначаються в указах та положеннях, виданих на початку війни. Зважаючи на те, що ці кошти зберігаються у монетарному органі України - НБУ, а категорії видатків належать до сфери державних видатків, ми працюватимемо над тим, щоб до програм, які реалізуються за рахунок коштів на таких рахунках, застосовувався підхід як до бюджетних програм в рамках спеціального фонду державного бюджету. Ми будемо вживати подальших кроків для переведення контролю за зобов'язаннями та асигнуваннями до Міністерства фінансів, як це передбачено бюджетним законодавством. Для посилення нормативної бази такої практики, ми приймемо зміни до Бюджетного кодексу з набуттям ними чинності та відповідної нормативно-правової бази для підвищення прозорості та підзвітності спеціальних рахунків та їх консолідації в рамках сектору загальнодержавного управління як спеціального фонду державного бюджету (**Структурний маяк, кінець травня 2023**).

Посилення управління державними інвестиціями

26. Ми прагнемо посилити управління державними інвестиціями перед початком післявоєнної відбудови, спираючись на Програму з управління державними фінансами в Україні EU4PFM та Звіт Світового банку про діагностичну оцінку управління державними інвестиціями за 2022 рік. Ми підвищимо ефективність державних інвестицій та будемо спрямувати ресурси на проекти, які забезпечують найбільш раціональне використання коштів з одночасною підтримкою відновлення та зростання. Нещодавній Звіт Світового банку визначає численні можливості для покращення, які, якщо їх запровадити в короткостроковій перспективі, можуть стати критичними факторами забезпечення більш прозорого та ефективного управління державними інвестиціями. З цією метою, за підтримки технічної допомоги Світового банку, ми переглянемо поточні процедури управління державними інвестиціями (УДІ) та розробимо дорожню карту заходів (**Структурний маяк, кінець грудня 2023 року**), з тим, щоб (i) до всіх державних інвестиційних проектів застосовувалися уніфіковані підходи УДІ, у тому числі до проектів державно-приватного партнерства (ДПП); (ii) інвестиційні проекти відбиралися на конкурсній основі з прозорими критеріями відбору та відповідали середньостроковому бюджетній декларації; (iii) посилені повноваження були надані Міністерству фінансів, включаючи чітку роль контролю на різних етапах циклу інвестиційного проекту. З метою подальшого підвищення ефективності та прозорості післявоєнних державних інвестицій та уникнення формування кількох закупівельних майданчиків ми здійснимо адаптацію національної системи електронних закупівель у

відповідності до міжнародних стандартів проведення конкурентних тендерів, які використовуються багатосторонніми банками розвитку.

D. Зовнішнє та внутрішнє фінансування

27. Ми вдячні всім нашим міжнародним донорам і партнерам за велику і постійну підтримку. Зовнішні виплати на суму близько 32,1 млрд дол. США у 2022 році мали вирішальне значення для усунення дефіциту зовнішнього та фіскального фінансування та підтримки макроекономічної та фінансової стабільності в дуже складних умовах. Постійна підтримка з боку ЄС, міжнародних фінансових організацій та двосторонніх донорів залишається наріжним каменем нашої стратегії фінансування у 2023 році, а своєчасні виплати є життєво важливими для ефективного управління політикою та підтримки економічної та фінансової стабільності.

28. Ми також вдячні за додаткову підтримку, яка вже була надана у 2023 році, а також за зобов'язання передбачуваної підтримки. Тверді зобов'язання на 2023 календарний рік уже складають 37,5 млрд дол. США. Протягом перших 12 місяців програми, що підтримується МВФ (квітень 2023 – березень 2024), програма повністю фінансується завдяки великим офіційним багатостороннім і двостороннім зобов'язанням на загальну суму 30,2 млрд дол. США. Заглядаючи на період після березня 2024 року, ключові партнери запевнили нас у продовженні своєї підтримки, що забезпечує хороші перспективи щодо забезпечення повного фінансування програми протягом періоду дії програми.

29. Ми маємо намір продовжувати наші зусилля щодо подальшої мобілізації внутрішнього фінансування, щоб допомогти задовольнити наші фінансові потреби у фіскальному фінансуванні, та забезпечивши таку структуру фінансування, яка підтримуватиме макроекономічну стабільність. Наші потреби у фіскальному фінансуванні під час війни великі та нестабільні. Досі відносно високі збори податків у поєднанні з великим зовнішнім фінансуванням продовжуватимуть відігравати вирішальну роль у забезпеченні наших витрат. Крім того, ми маємо намір краще мобілізувати внутрішні заощадження, щоб також допомогти фінансувати наш бюджет у спосіб, який є сумісним із збереженням макроекономічної та фінансової стабільності і підтримкою боргової стійкості. Наша стратегія передбачатиме максимізацію обсягів випуску внутрішніх державних цінних паперів на первинному ринку з метою принаймні покриття обсягів очікуваних погашень, що дозволить нам усунути емісійне фінансування.

30. Спираючись на досягнення під час МПЗР, ми й надалі посилюватимемо наші зусилля щодо збільшення чистого внутрішнього фінансування за рахунок ОВДП протягом періоду дії програми.

- Станом на 1 березня ми залучили 97,3 мільярда гривень на первинному ринку в 2023 році, досягнувши показника пролонгації з початку року на рівні 142 відсотки, забезпечивши чисте фінансування до бюджету в обсязі близько 0,8 млрд дол. США. Приблизно три чверті цієї суми було залучено через визначені бенчмаркінгові облигації,

які банкам було дозволено використовувати для виконання резервних вимог. Крім того, згідно з домовленостями під час дії МПЗР, дохідність емісії державних цінних паперів поступово збільшувалася для підтримки відновлення ринку. Протягом листопада-грудня 2022 року дохідність збільшилася з 18 до 19,75 відсотків для довгострокових інструментів, а для деяких випусків були запропоновані облігації з довшим терміном погашення відповідно до ринкового попиту.

- Заглядаючи вперед, ми маємо намір продовжувати випуск державних цінних паперів з метою принаймні покриття обсягів погашень, очікуваних у 2023 році, щоб допомогти нам задовольнити значні потреби у фінансуванні. Механізм формування резервних вимог став ключовим фактором нещодавнього покращення показника пролонгації; враховуючи значну ліквідність, наявну та очікувану в банківській системі, ми прагнемо визначити та реалізувати способи збільшення банківського фінансування у більш стійкий спосіб. Це включає вивчення потоку ліквідності в банківську систему, в тому числі у розрізі кожного окремого банку, для розробки цільових стратегій для заохочення збільшення обсягів купівлі державних облігацій. На підтримку цього, ми сформуємо спільну робочу групу під егідою Ради з фінансової стабільності (РФС) за участю всіх дотичних сторін, включно з НБУ та Міністерством фінансів, для проведення регулярних консультацій стосовно варіантів стратегій мобілізації внутрішніх фінансів. Ми докладемо зусиль для посилення ефективності РФС у рамках її поточного мандату як основної платформи для дискусій з метою досягнення цілей програми. З відповідним поєднанням підходів такі заходи можуть допомогти забезпечити додатне чисте внутрішнє фінансування протягом періоду дії програми.
- Щоб забезпечити відповідність нашої стратегії управління боргом нашим цілям у рамках програми, ми оновимо та опублікуємо нашу середньострокову стратегію управління державним боргом (**Структурний маяк, кінець вересня 2023 року**), з тим, щоб вона повністю врахувала розвиток подій з початку війни. Ми продовжуватимемо підтримувати розвиток бенчмаркінгових цінних паперів, і докладемо подальших зусиль для розширення та диверсифікації кола інвесторів, у тому числі заохочуючи повернення нерезидентів на внутрішні ринки облігацій і відновлення доступу до ринку, таким чином дозволяючи ринку облігацій грати активну роль на етапі відбудови.

31. Ми прагнемо уникнути емісійного фінансування. Зважаючи на значні ризики емісійного фінансування для цінової та зовнішньої стабільності, ми успішно обмежили його валовим обсягом, передбаченим на 2022 рік (400 млрд грн), і ми прагнемо уникнути його в 2023 році. Наше зобов'язання щодо цієї мети контролюватиметься з допомогою верхньої межі на запозичення сектору загальнодержавного управління від НБУ (**Індикативна ціль**). У разі виникнення несподіваних критичних потреб у фінансуванні або затримки зовнішніх виплат, ми спочатку вивчимо можливість вжиття додаткових заходів, таких як використання надлишкових коштів на депозитах уряду, а також запозичення додаткових коштів на ринку державного боргу; ми будемо звертатися з проханням про емісійне фінансування від НБУ тільки в крайньому випадку і в строго обмежених обсягах.

Е. Грошово-кредитна і валютно-курсова політика

Монетарна політика

32. Поки війна триває, ми залишаємося повністю відданими забезпеченню стабільності цін і обмінного курсу та захисту міжнародних резервів. Після початку повномасштабної війни ми вжили низку надзвичайних заходів для захисту цін та зовнішньої стабільності, у тому числі запровадили режим фіксованого обмінного курсу та валютного контролю винятково з міркувань національної безпеки. З продовженням війни економіка пристосовується до змін в поточній ситуації, і наша короткострокова мета полягає в продовженні продуманого захисту загальної макроекономічної та фінансової стабільності, а також в коригуванні нашої політики для кращого задоволення потреб домогосподарств і підприємств та підтримки відновлення. Як тільки дозволить ситуація, ми маємо намір поступово перейти до більш гнучкого валютного курсу, пом'якшити валютний контроль та повернутися до режиму інфляційного таргетування. У зв'язку з цим ми зобов'язуємося підготувати засновану на умовах стратегію **(Структурний маяк, кінець червня 2023 р.)**, консультуючись із експертами МВФ, яка допоможе встановити й оцінити передумови для такого кроку, а також слугуватиме керівництвом щодо заходів політики, необхідних для підтримки цього переходу.

33. Ми підтримуватимемо відповідну монетарну політику для підтримки сталого зниження інфляції, керування інфляційними очікуваннями та підтримки стабільності обмінного курсу. Упродовж останніх трьох місяців загальна інфляція була повільнішою, ніж очікувалося, завдяки послабленню обмежень на постачання, в тому числі в результаті звільнення окупованих регіонів, та всупереч високим витратам на енергоносії. Однак, базова інфляція залишається підвищеною через тиск з боку виробничих витрат. Видається, що інфляційні очікування також стабілізувалися, хоча і на високому рівні. У 2023 році, з продовженням воєнних дій, інфляційний тиск буде зберігатися через залишкові шоки з боку пропозиції, пов'язані з війною, хоча слабкий споживчий попит і загальна ситуація уповільнення глобальної інфляції повинні підтримувати пом'якшення цін. Таким чином, в цілому ми очікуємо на продовження сповільнення темпів інфляції упродовж 2023 року до приблизно 20 відсотків. Однак, ризики зростання інфляції, особливо через ситуацію з безпекою, залишаються. У зв'язку з цим:

- На березневому засіданні Комітету з монетарної політики (КМП) ми залишили ключову відсоткову ставку на рівні 25 відсотків, що було доречним з огляду на інфляцію, яка стабілізувалася, проте все ж таки залишається високою, інфляційні очікування та продовження дії стримуючих факторів з боку пропозиції, з одного боку, і слабкий споживчий попит та все ще незавершену трансмісію червневого підвищення ставки - з іншого.
- Ми продовжуватимемо наші зусилля для посилення трансмісійного механізму облікової ставки. В той самий час, ми готові до коригування монетарних умов з урахуванням балансу ризиків та змін економічного прогнозу, щоб підтримати цінову та

зовнішню стабільність; створюючи передумови для поступового послаблення заходів валютного контролю, переходу до більш гнучкого режиму валютного курсу та повернення до таргетування інфляції (див. нижче).

34. Ми будемо продовжувати докладати зусиль для управління ліквідністю, стимулювати конкуренцію між банками за строкові депозити, таким чином зміцнюючи механізм монетарної трансмісії. Рекордний структурний надлишок ліквідності (300 млрд. грн. станом на кінець лютого 2023 року), викликаний війною, у тому числі завдяки концентрації притоку ліквідності в державних банках, послабив механізм трансмісії облікової ставки. Як наслідок, рівень доходності гривневих активів є низьким, що створює ризики для стабільності валютного курсу. Крім того, очікується, що прогнозований у 2023 році високий фіскальний дефіцит додасть нової ліквідності в систему протягом року. Наша стратегія в цій сфері полягає в розумному управлінні ліквідністю з одночасним збереженням простору для банків для участі в аукціонах ОВДП і запобігання емісійному фінансуванню. Ми продовжимо ретельно стежити за ситуацією з ліквідністю, у тому числі за часом та розмірами потоків з метою визначення відповідного дизайну заходів з управління ліквідністю та стимулювання конкуренції між банками за строкові депозити. У зв'язку з цим ми вжили таких заходів:

- **Норми обов'язкового резервування.** У грудні 2022 року та січні 2023 року ми посилили норми обов'язкового резервування для поточного рахунку та депозитів до запитання юридичних та фізичних осіб на 5 відсоткових пунктів кожен, а також на додаткові 10 відсоткових пунктів для гривневих та валютних роздрібних депозитів до запитання та поточних рахунків починаючи з 11 березня. Очікується, що такі заходи спонукатимуть банки конкурувати за строкові депозити шляхом підвищення ставок. Ми продовжимо моніторинг впливу змін у нормах обов'язкового резервування на ситуацію з ліквідністю (враховуючи, що частину обов'язкових резервів банки можуть формувати за рахунок бенчмаркінгових ОВДП), та будемо вносити коригування і надалі за необхідності. Ми також маємо намір налаштувати механізм розрахунку обов'язкових резервів таким чином, щоб вищі нормативи обов'язкового резервування поширювалися також на надкороткострокові депозити.
- **Операційний дизайн.** Ми маємо намір відкоригувати операційний дизайн монетарної політики для відновлення ефективності облікової ставки, посилення конкуренції банків за строкові депозити та поліпшення механізму монетарної трансмісії шляхом поживлення міжбанківського грошового ринку. Ми запровадимо тримісячні депозитні сертифікати за обліковою ставкою; обсяги випуску будуть обмежені та залежатимуть від обсягів залучених банками строкових вкладів строком понад 3 місяці. Це створить додаткові стимули для конкуренції банків за строкові вклади. Загалом, ми маємо намір коригувати ставку на постійні інструменти для утримання монетарної політики у відповідності до тенденцій економічного розвитку. Ці коригування повинні допомогти підтримати ефективність операцій зі стерилізації та краще пов'язати операційний дизайн з обліковою ставкою. У комплексі це сприятиме підвищенню ефективності облікової ставки, що підтримуватиме

можливе прогнозоване повернення до більш гнучкого обмінного курсу, послаблення валютного контролю та таргетування інфляції.

Валютно-курсова політика

35. Фіксація обмінного курсу, підтримувана заходами валютного контролю, запровадженими винятково з міркувань національної безпеки, зіграла роль важливого номінального якоря під час війни. Дисбаланс на валютному ринку, викликаний війною, зберігається, і НБУ продовжує залишатися чистим продавцем валюти (28.3 мільярдів доларів США в період з 24 лютого 2022 року до кінця лютого 2023 року). Однак, валютні резерви залишаються на достатньому рівні, підтримуються значним припливом офіційного фінансування, валютним контролем та нещодавніми заходами, вжитими для послаблення тиску на готівковий ринок. Протягом останніх місяців спред між офіційним та готівковим сегментами валютного ринку звужується незважаючи на збільшення попиту на валюту, пов'язаного з імпортом для відновлення пошкоджень, спричинених атаками на енергетичну інфраструктуру в кінці 2022 року, стабілізувавшись на рівні близько 10 відсотків протягом зими, і досягаючи 5 відсотків на початку березня 2023 року. За умови підтримки валютними надходженнями, підтримання стабільності валютного курсу може продовжувати відігравати важливу роль у забезпеченні цінової та фінансової стабільності.

36. Ми маємо намір підтримувати достатній рівень валютних резервів протягом періоду дії програми. Для підтримки зовнішньої стабільності та з огляду на значну та переважаючу невизначеність програма передбачає стабілізацію резервів на скромному, але достатньому рівні у найближчій перспективі та поступове їх нарощування у середньостроковій перспективі. Прогрес у цій сфері буде контролюватися в рамках програми показником нижньої межі чистих міжнародних резервів. *(Кількісний критерій ефективності).*

37. Для підтримки валютних резервів та пом'якшення тиску на валютний ринок ми вживаємо заходів щодо підвищення привабливості гривневих активів. Нещодавні заходи, такі як депозит, прив'язаний до валюти, і дозвіл фізичним особам купувати валюту за готівковим курсом, почали приносити результати. Ми маємо намір продовжити вивчення заходів стимулювання збільшення гривневих строкових депозитів, що дозволяють фізичним особам зберегти вартість власних гривневих заощаджень.

38. Ми маємо намір ретельно коригувати заходи валютного контролю для підтримки економічного відновлення та забезпечення стабільності валютного курсу та національної безпеки. На цьому етапі, хоча макрофінансову стабільність вдалося зберегти, а дисбаланси на валютному ринку були певною мірою пом'якшені, майбутні ризики залишаються високими. Таким чином, ми маємо намір загалом зберегти існуючі заходи контролю валютних операцій та продовжити ретельно стежити та підвищувати ефективність цих заходів. Як зазначено в січневому рішенні з Комітету з монетарної політики, ми маємо намір продовжувати оптимальне налаштування заходів валютного контролю для задоволення потреб економіки, тим самим послаблюючи тиск на валютний готівковий ринок та закріплюючи курсові очікування. Це також повинно допомогти з часом позбутися тих двох

практик використання декількох валют і тим самим зменшити стимули для ухиляння та підтримати стабільність валютного курсу.

39. Ми продовжили дію обмеження на репатріацію виплат нерезидентам-держателям цінних паперів внутрішньої державної позики за основним боргом на період після 1 квітня 2023; разом з тим, буде дозволена репатріація виплат за відсотками, здійснених після 1 квітня 2023 року. Це забезпечить збалансування наших намірів захистити валютні резерви в умовах поки що підвищених ризиків щодо економічної перспективи, а також узгодженість з періодом відстрочки, запропонованим Урядом України держателям зовнішнього суверенного боргу. Крім того, це створить додаткові стимули для того, щоб інвестори-нерезиденти реінвестували тіло боргу в державні облігації, що сприятиме досягненню наших цілей забезпечення потреб бюджетного фінансування та розвитку державного боргового ринку.

Незалежність і управління НБУ

40. Ми маємо намір відмовитися від емісійного фінансування і тим самим підтримувати фінансову незалежність Національного банку. У 2022 році, незважаючи на емісійне фінансування державного бюджету в розмірі 8 відсотків ВВП, ми успішно стерилізували пов'язане з цим вливання ліквідності шляхом продажу валюти та депозитних сертифікатів НБУ, зберігши номінальне зростання грошової бази на рівні близько 20,8 відсотка у річному вимірі станом на кінець грудня. У майбутньому ми маємо намір ліквідувати пряме емісійне фінансування дефіциту бюджету (параграф 31). Для пом'якшення ризиків щодо стабільності цін, а також захисту незалежності Національного банку та підвищення прозорості, і згідно з нашим наміром використовувати емісійне фінансування лише коли інші варіанти вичерпано, Національний банк та Міністерство фінансів впровадять механізм короткострокових авансів з метою покриття тимчасового дефіциту ліквідності на період дії воєнного стану до кінця липня 2023 року. Ми також будемо прагнути обмежити непрямі форми емісійного фінансування, які не входять до основних функцій НБУ, наприклад, цільове надання ліквідності банкам або державним підприємствам для придбання державних цінних паперів на первинному ринку. Ми не будемо прив'язувати будь-яку частину прибутку Національного банку до використання на конкретні бюджетні потреби у 2024 році і спрямуємо кошти з цієї категорії надходжень до загального фонду державного бюджету. Повністю уникатимемо прямого фінансування позабюджетних програм за рахунок НБУ.

41. Ми залишаємося повністю відданими взятим зобов'язанням зберігати незалежність та інституційну ефективність НБУ. Сильний і незалежний НБУ залишається критично важливим для досягнення макроекономічної стабільності і буде підтримувати потенційне повернення до системи інфляційного таргетування. У лютому 2023 року ми провели оцінку захисних механізмів і зобов'язуємося впровадити заходи відповідно до ключових рекомендацій. У зв'язку з цим ми маємо намір продовжувати дотримуватися правил розподілу прибутку та забезпечити розподіл прибутку НБУ до державного бюджету у відповідності до встановлених процедур у прозорий спосіб.

42. У середньостроковій перспективі ми маємо намір обережно припинити дію спеціальних заходів, вжитих для підтримки цінової та зовнішньої стабільності у воєнний час. Невідкладні виклики воєнного часу зумовили необхідність застосування Національним банком низки нестандартних заходів для підтримки макроекономічної стабільності. Ми будемо робити все для того, щоб такі заходи були добре обґрунтованими, чітко повідомленими та обмеженими у часі. Як тільки дозволить ситуація, ми зобов'язуємося розробити план поступової відмови від заходів воєнного часу. Це посилить наш інструментарій монетарної політики, збереже довіру до НБУ та його незалежність і тим самим підтримає досягнення цілей щодо повернення в кінцевому підсумку до режиму інфляційного таргетування.

Ф. Фінансовий сектор

43. Наші широкомасштабні надзвичайні заходи зберегли фінансову стабільність.

Ми будемо продовжувати уважно стежити за розвитком подій та вносити корективи за необхідності. На початок війни банки були добре капіталізованими і ліквідними завдяки значному прогресу, досягнутому в очищенні банківської системи з 2014 року. Незважаючи на серйозний вплив війни, більшість банківських відділень продовжили працювати, послуги онлайн-банкінгу повністю доступні для всіх клієнтів, які мають доступ до Інтернету, система безготівкових платежів функціонує у нормальному режимі, а рівень ліквідності більшості банків відновився. Наприкінці 2022 року для забезпечення безперервності функціонування банківської системи ми запровадили проект «Power Banking» - мережу з понад 2000 відділень банків по всій країні, які спроможні надавати банківські послуги клієнтам навіть під час тривалих відключень електроенергії. Ліцензії шістьох малих банків (близько 3 відсотків активів системи станом на кінець 2021 року) були відкликані в період дії воєнного стану.

44. Надзвичайні заходи мали вирішальне значення для продовження діяльності фінансового сектору. Ключові заходи включали:

- Адміністративний контроль, впроваджений з міркувань безпеки, для збереження валютної ліквідності та спрямування її на потреби критичного імпорту.
- Механізм беззаставного фінансування, запроваджений з терміном погашення до одного року на суму до 30 відсотків депозитів фізичних осіб, залучених банком на кінець січня 2022 року, дія якого була припинена 5 листопада 2022 року через зменшення використання.
- Призупинка застосування заходів впливу стосовно банків за порушення пруденційних нормативів капіталу, ліквідності, кредитного ризику, чистих відкритих валютних позицій та за несвоєчасне подання пруденційної звітності; аудиторські перевірки фінансової звітності банків були відтерміновані, а регулярне стрес-тестування банків у 2022 році було скасовано.

- Позики, реструктуризовані протягом дії режиму воєнного стану, звільняються від перекласифікації за кредитним ризиком.
- Банкам було заборонено здійснювати кредитування пов'язаних осіб (за винятком споживчих кредитів, наданих на стандартних умовах, доступних широкому колу позичальників), розподіл капіталу (виплати дивідендів та викуп акцій) та виплати бонусів; і
- Банки також надали платіжні канікули за кредитами фізичним та юридичним особам на 3-6 місяців залежно від типу продукту та тимчасово скасували комісії та збори за безготівкові платежі, а також за зняття готівки.

45. В процесі підготовки до повернення до нормального стану, ми оновимо нашу стратегію розвитку фінансового сектору до кінця червня 2023 року з метою запровадження безпечного та швидкого згортання надзвичайних заходів у фінансовому секторі з одночасним відновленням бухгалтерських та пруденційних норм. Наша стратегія розвитку фінансового сектору від 2021 року знаходиться в процесі оновлення у співпраці з експертами МВФ з метою її використання як робочого документу, який потребує періодичного перегляду, внесення змін та розробки планів дій з етапами їх реалізації. Стратегія визначатиме майбутні пріоритети фінансової системи. Ключові елементи стратегії включатимуть: (i) скоординовані кроки для безпечного згортання надзвичайних заходів (ми прагнемо скасувати надзвичайні пруденційні заходи до кінця березня 2024 року, якщо дозволять умови); (ii) діагностику для кількісної оцінки вартості банківських активів та пріоритетів врегулювання непрацюючих кредитів (NPL); (iii) механізми безпечного вирішення будь-яких потенційних вразливостей; (iv) пріоритетний план дій для моніторингу та вирішення проблеми високого рівня непрацюючих кредитів (NPL); (v) належно розроблені плани на випадок непередбачуваних обставин для реагування на потенційні майбутні потрясіння; (vi) пріоритетне перенесення банківських норм ЄС; і (vii) механізми координації дій між ключовими стейкхолдерами. Ми опублікуємо частини стратегії, які не матимуть чутливої для ринків інформації.

46. Усвідомлюючи важливість обґрунтованої політики у фінансовому секторі, НБУ готується провести детальне діагностичне обстеження банків. Це має вирішальне значення для забезпечення зваженої та послідовної оцінки банківських активів, оскільки забезпечить даними, необхідними для визначення пріоритетів (тріажу) та методів остаточного очищення балансу. Відповідно до Технічного завдання, прийнятого НБУ у січні 2023 року, ми: (i) завершимо незалежну оцінку якості активів (AQR), як тільки ситуація стабілізується; (ii) проведемо подальшу оцінку життєздатності банків та (iii) підготуємо пріоритетний міжвідомчий план дій щодо вирішення питання непрацюючих кредитів (NPL) до кінця червня 2024 року. Нині діюча заборона на розподіл банківського капіталу залишатиметься чинною до тих пір, поки незалежні висновки оцінки якості активів (AQR) не будуть повністю відображені в регуляторних коефіцієнтах банків та фінансовій звітності. Для кращого розуміння поточної ситуації у банківській системі та отримання інформації для визначення пріоритетів банківського нагляду підрозділи НБУ з нагляду за банківською діяльністю проведуть оцінку

активів та аналіз платоспроможності банків, які мають 90 відсотків активів банківської системи до кінця грудня 2023 року, та нададуть результати експертам МВФ.

47. Ми рішуче налаштовані вжити необхідних заходів для продовження збереження фінансової стабільності та обмеження потенційних фіскальних витрат, пов'язаних з будь-якими інтервенціями. Наші пріоритети будуть зосереджені на постійному збереженні фінансової стабільності з забезпеченням при цьому фінансової та операційної готовності адекватно реагувати на потрясіння. НБУ та Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) розроблять плани дій на випадок непередбачуваних обставин для реагування на майбутні можливі значимі події у їх сферах відповідальності, консультиуючись з ключовими зацікавленими сторонами та експертами МВФ. Рада фінансової стабільності ухвалить до кінця червня 2023 року ці плани, пов'язані з підготовкою до потенційних несприятливих рішень щодо конституційності положень Закону про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб та Закону щодо удосконалення механізмів регулювання банківської діяльності (Закон №590) та оновлений план на випадок непередбачуваних ситуацій, з метою підготовки до ризиків судових процесів, пов'язаних з минулими рішеннями щодо виведення банків з ринку. Ми також розробимо механізми фінансового оздоровлення банків у співпраці з експертами ФГВФО та МВФ (**Структурний маяк, кінець березня 2024 року**). Цей механізм включатиме: (i) фінансову підтримку; (ii) регулярно оновлюванні плани відновлення та врегулювання банків; (iii) покращення фінансового становища ФГВФО; та (iv) узгодження механізмів НБУ щодо прийнятності контрагентів у операціях грошово-кредитної політики та для операцій з кредитором останньої інстанції з кращою міжнародною практикою. Ми також будемо продовжувати працювати над нашими давніми пріоритетами, у тому числі: (i) скороченням непрацюючих кредитів (NPLs) при максимальному відновленні економічної вартості; (ii) поверненням вартості активів банків, які були виведені з ринку; і (iii) розробкою нормативно-правової бази для небанківського фінансового сектору та фінансових ринків.

48. Усі наші рішення узгоджуватимуться з нашою загальною стратегією щодо скорочення державної власності в банківському секторі. Будь-яке рішення, яке потенційно може привести до збільшення частки державної власності в банківському секторі, буде прийматися в консультаціях з експертами МВФ і суворо обмежуватися питаннями, пов'язаними з рішеннями щодо національної безпеки під час дії воєнного стану та збереженням фінансової стабільності.

49. Ми залишаємося беззастережно відданими подальшому зміцненню регулювання та нагляду. Визнаючи важливість підготовки до вступу до ЄС, ми провели аналіз прогалин відносно Директиви ЄС щодо вимог до капіталу. Ми прагнемо усунути виявлені прогалини в системі регулятивного капіталу до кінця вересня 2023 року та інші прогалини до кінця вересня 2024 року.

- Для посилення управління та нагляду ми вживемо наступних заходів (**Структурний маяк, кінець вересня 2023 року**): (i) виокремимо підрозділ моніторингу пов'язаних з банками осіб з департаменту банківського нагляду і (ii) посилимо процес прийняття рішень Комітетом з питань нагляду шляхом запровадження «спостережних комісій» як

консультативного органу Комітету, який забезпечить додатковий незалежний перегляд і оскарження рекомендованих рішень, сприятиме горизонтальній комунікації між зацікавленими сторонами, а також узгодженості у прийнятті рішень і виділить питання, які потребують особливої уваги; і (iii) усвідомлюючи критичну важливість виїзних перевірок, ми відновимо планові перевірки як для банківських, так і для небанківських установ, водночас забезпечуючи НБУ свободу прийняття рішень (дискрецію) щодо питань, пов'язаних із безпекою персоналу.

- Ми визнаємо необхідність оперативного переходу до застосування ризико-орієнтованого підходу у банківському нагляді. У зв'язку з цим ми будемо впроваджувати методологію наглядової оцінки ризиків для отримання даних для визначення пріоритетів наглядової діяльності (**Структурний маяк, кінець червня 2024 року**). Ми застосуємо цю методологію до всіх банків і підготуємо план наглядових заходів до кінця грудня 2024. Ми також скоригуємо організаційну структуру банківського нагляду для управління ефективністю під час переходу до застосування ризико-орієнтованого підходу і подальшого вдосконалення професійної спроможності банківського нагляду, що включатиме розробку необхідних професійних профілів та багаторічну програму навчання для нових найманих працівників.

50. Ми зміцнимо правову, регуляторну та наглядову базу для небанківських фінансових установ (НБФУ) та фінансових ринків. НБУ вимагав від усіх НБФУ (крім кредитних спілок) розкрити інформацію про своїх власників, а від установ з непрозорою структурою власності – змінити її до жовтня 2021 року. Ми будемо продовжувати моніторинг та вживати наглядових заходів щодо тих НБФУ, які не виконують цю вимогу. Ми також визнаємо необхідність якнайшвидшого переходу до застосування ризико-орієнтованого підходу до нагляду за діяльністю НБФУ та підготуємо методологію наглядової оцінки ризиків з виділенням різних типів НБФУ до кінця вересня 2024 року. Для посилення нагляду над НБФУ ми прийняли законодавчі акти про фінансові послуги та фінансові компанії (№5065) та про страхові фірми (№5315). До кінця травня 2023 року ми приймемо законопроект, який внесе зміни до Закону про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) з метою посилення повноважень НКЦПФР, її незалежності та інституційної спроможності, а також її мандату щодо транскордонного та внутрішнього співробітництва. Ми забезпечимо, щоб цей закон враховував повноваження інших регуляторів і відповідав цілям, викладеним у 122 МЕРП від вересня 2016 року, та щоб він дозволив Україні стати підписантом багатостороннього Меморандуму про взаєморозуміння МОКЦП (IOSCO) до кінця грудня 2024 року, з повним виконанням інших положень закону до кінця грудня 2025 року. Для підвищення ефективності регулювання НБФУ, ми забезпечимо прийняття Закону України «Про кредитні спілки» (№5125) до кінця червня 2023 року і виключимо нормативно-правові акти НБУ щодо НБФУ зі сфери дії Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності».

51. Нарешті, ми продовжимо наші зусилля щодо повернення активів колишніх акціонерів збанкрутих банків. Ми ще раз підтверджуємо наше зобов'язання продовжувати

зусилля щодо повернення вартості активів збанкрутілих банків і утримуватися від будь-якого втручання в поточні стратегії повернення активів найбільшого банку, націоналізованого в 2016 році, та ФГВФО.

G. Управління та Зростання

Сприяння середньо- та довгостроковому зростанню

52. Ми залишаємося твердо налаштовані впроваджувати програму структурних реформ, які матимуть вирішальне значення для закладення основ надійного післявоєнного зростання та прокладання шляху до вступу до ЄС. Україна потребуватиме високих і стійких темпів економічного зростання після війни для відновлення економіки і відновлення рівня життя населення якомога швидше. Це вимагатиме безпрецедентних обсягів інвестицій та перебудови людського капіталу. Державний сектор відіграватиме важливу роль у процесі відновлення, і ми повністю визнаємо, що заходи щодо підвищення ефективності та прозорості управління державним сектором матимуть вирішальне значення для сприяння отриманню вкрай необхідного донорського фінансування. Ми також визнаємо, що значна частина інвестицій має надходити з приватних джерел і що реформи та заходи, спрямовані на забезпечення верховенства права та рівних умов ведення бізнесу, матимуть вирішальне значення для залучення необхідних інвестицій, а також для заохочення повернення мігрантів. Найближчим часом наші зусилля будуть зосереджені, зокрема, на зміцненні системи державних закупівель з метою приведення її у відповідність до законодавства ЄС та реалізації заходів щодо дерегуляції економічної діяльності та поліпшення бізнес-клімату. Крім того, ми вважаємо, що сильний, стабільний банківський сектор є важливою основою етапу реконструкції. Ринкове фінансове посередництво допоможе приватному сектору мобілізувати заощадження на відновлення, що сприятиме підвищенню продуктивності та підтримці високого та стійкого зростання.

53. Наша стратегія післявоєнної відбудови відповідатиме найвищим стандартам прозорості та підзвітності. Наш план полягає у тому, щоб, координуючи наші дії з міжнародними партнерами та організаціями громадянського суспільства, максимальною мірою скористатися перевагами цифрових технологій, включно шляхом використання платформи, що містить інформацію, необхідну для прозорого відстеження та аналізу пов'язаних з відбудовою закупівель та видатків (див. параграф 26). Стратегія відбудови інтегруватиме та впроваджуватиме механізми запобігання та виявлення корупційних ризиків, а також передаватиме справи, якщо це буде доцільно, для подальших дій антикорупційних інституцій. Ключовими елементами цієї стратегії будуть також комплексні аудити використання коштів на відбудову, аудити ефективності певних відібраних окремих проектів (включно з перевірками вартості проектів, їхніх проміжних та кінцевих результатів), а також своєчасне оприлюднення звітів про результати таких аудитів.

54. Ми здійснимо кроки для реформування та посилення Антимонопольного комітету України (АМКУ). До кінця вересня ми приймемо зміни для зміцнення правової бази АМКУ, щоб він міг ефективно реалізувати свої можливості щодо сприяння ринковій конкуренції та боротьби

з монополістичними практиками, особливо на етапі післявоєнної відбудови. У цьому контексті ми визначимо та запровадимо необхідні кроки, щоб допомогти забезпечити, щоб антимонопольне законодавство України не стримувало неналежним чином державні інвестиції чи державну допомогу, перш за все, у проектах з відбудови. До кінця грудня ми подамо до парламенту новий законопроект, який забезпечить інституційну незалежність АМКУ, вдосконалим процедури призначення ключових посадових осіб, а також посилить його виконавчі повноваження.

Протидія корупції та верховенство права

55. Ми залишаємося твердо відданими збереженню незалежних, компетентних і гідних довіри інституцій для боротьби з корупцією на високому рівні. Антикорупційні інституції – Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Вищий антикорупційний суд (ВАКС) та Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) – продовжили наполегливо працювати, незважаючи на війну. Відповідно до наших зобов'язань в рамках МПЗР, вісім нових додаткових прокурорів САП приступили до роботи в грудні 2022 року. Крім того, у січні 2023 року були призначені нові члени Вищої ради правосуддя (орган суддівського самоврядування), що забезпечило кворум. Незалежні та ефективні антикорупційні інститути мають вирішальне значення для переслідування та повернення незаконних доходів від корупційної діяльності і забезпечують міцну основу для прозорості та підзвітності використання коштів у період післявоєнної реконструкції.

56. Посилення верховенства права, боротьба з корупцією та боротьба з відмиванням грошей є важливими елементами на шляху України до членства в ЄС. Ці зусилля також сприятимуть зростанню довіри громадськості та донорів. Ми будемо уникати будь-якого відступу від прогресу, досягнутого в зусиллях боротьби з корупцією та судової реформи. У той же час ми вживатимемо заходів для того, щоб наша система ненавмисно не призводила до відмови компетентних добросовісних професіоналів від зайняття посад на державній службі. Ми зробимо пріоритетними наступні заходи структурної реформи:

- *Підвищення ефективності антикорупційних інститутів.* 6 березня цього року КМУ призначив нового голову НАБУ на основі відкритого, достовірного та прозорого процесу, який провела конкурсна комісія (**Попередній захід**). У рамках ширшої реформи судово-експертної системи для застосування кримінального права, ми забезпечимо НАБУ можливість доступу до проведення компетентних, незалежних та швидких судових експертиз відповідними експертами для ефективного виконання свого слідчого мандату. Ми й надалі зміцнюватимемо спроможність САП, у тому числі, посилюючи її інституційну автономію в межах, визначених Конституцією. З цією метою після аналізу законодавчого поля та практики діяльності САП буде прийнято законодавство, яке: (а) вдосконалим процедури відбору керівника САП та ключових посадових осіб; (б) зміцнить спроможність САП регулювати власну організаційну діяльність; та (с) створить механізми щодо дисципліни та підзвітності керівництва САП (включно з оцінкою ефективності та

періодичним зовнішнім аудитом, що проводиться зовнішніми експертами з міжнародним досвідом) **(Структурний маяк, кінець грудня 2023 року).**

- *Цільове відновлення зобов'язань щодо декларування активів.* Буде прийнятий закон, який відновить зобов'язання державних службовців (безпосередньо не залучених до мобілізаційних та військових зусиль) подавати та розкривати декларації про свої активи під час воєнного стану та відновить функцію НАЗК щодо перевірки декларацій про активи **(Структурний маяк, кінець липня 2023 року).** Для сприяння заповненню декларацій державними службовцями ми вдосконалимо систему декларування активів, щоб забезпечити автоматичне заповнення інформації з інших пов'язаних баз даних та реєстрів, дотримуючись при цьому зобов'язань державних службовців щодо правдивого та своєчасного подання спрощених декларацій про активи **(Структурний маяк, кінець жовтня 2023 року).** Згодом ми проведемо консультації із зацікавленими сторонами, щоб вивчити можливість публікації під час воєнного стану зведеної інформації про активи та зобов'язання посадових осіб, які обіймають відповідальні та особливо відповідальні посади, відповідно до Закону «Про запобігання корупції», з урахуванням балансу між потребою в прозорості та захистом особистої безпеки. НАБУ та САП буде надано повний, прямий та конфіденційний доступ до поданих декларацій про активи для сприяння зусиллям з розслідування та переслідування корупції, хабарництва та незаконного збагачення. Після скасування воєнного стану систему декларування активів буде повністю відновлено, включно з вимогами щодо розкриття інформації для всіх державних службовців, яких це стосується, перевірки декларацій на основі оцінки ризиків та доступу громадськості до декларацій.
- *Забезпечення ефективного режиму протидії відмиванню коштів (ПВК) на основі оцінки ризиків.* Однією з ключових цілей системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (ПВК/ПФТ) є попередження, виявлення та запобігання відмиванню доходів, одержаних внаслідок корупційних дій, за допомогою ефективного нагляду у сфері ПВК/ПФТ. За підтримки МВФ щодо розвитку кадрового потенціалу, НБУ негайно розпочне роботу над розробкою керівних принципів, які відповідають стандартам FATF щодо виїзних заходів нагляду на основі оцінки ризиків з метою забезпечення виконання фінансовими установами та іншими небанківськими установами, які є об'єктом нагляду з боку НБУ, зобов'язань щодо ПВК/ПФТ, відповідно до їхніх ризиків. Паралельно, у світлі змін, внесених у листопаді 2022 року до законодавства щодо ПВК/ПФТ, ми внесемо подальші зміни до закону про ПВК/ПФТ для відновлення зобов'язань фінансових установ щодо впровадження посиленних заходів належної перевірки (due diligence) політично значущих осіб на основі ризико-орієнтованого підходу відповідно до стандартів Групи розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) **(Структурний маяк, кінець вересня 2023 року).** Ми також підвищимо ефективність режиму бенефіціарної власності для підвищення прозорості державних закупівель, виявлення конфліктів інтересів через прозорі структури власності та запобігання зловживанням компаніями. До кінця вересня 2023 року ми приймемо зміни до відповідного законодавства з метою приведення визначення бенефіціарного власника у відповідність до стандартів FATF та здійснення заходів

перевірки для забезпечення точності, достатності та актуальності поданої інформації про бенефіціарних власників.

- *Посилення верховенства права та судова реформа.* Ми завершимо призначення на посади у Вищій раді правосуддя, які залишаються вакантними, забезпечивши відкрите та прозоре проведення процедури Етичної радою. У рамках наших зобов'язань щодо вступу до ЄС ми приймемо до кінця червня 2023 року закон, який забезпечить ефективне рішення щодо Дорадчої групи експертів з шести членів для перевірки кандидатів до Конституційного суду. Після розпуску Окружного адміністративного суду міста Києва в грудні 2022 року, ми створимо до кінця грудня 2023 року новий суд, який буде розглядати адміністративні справи проти національних державних органів (наприклад, НБУ, НАБУ, НАЗК) суддями, які пройшли належну перевірку на незалежність, компетентність та добросовісність.
- *Діагностика управління.* Задля сприяння закріпленню реформи управління на етапі реконструкції ми звернемося за технічною допомогою МВФ для проведення після скасування воєнного стану нової діагностики управління та рівня корупції з метою аналізу прогресу, досягнутого після діагностики управління 2014 року, оцінки вразливостей до корупції та недоліків управління, пов'язаних з ключовими державними функціями, і сформулюємо майбутні реформи в післявоєнному сценарії.

Корпоративне управління в державних банках та на державних підприємствах

57. Ми залишаємося відданими зміцненню управління державними банками (ДБ).

Ми визнаємо, що надійні механізми управління є ключовими для збереження фінансової стабільності, захисту публічних фінансів та збереження довіри наших міжнародних партнерів. У рамках попередніх програм МВФ ми провели суттєві реформи для поліпшення управління та нагляду за діяльністю державних банків, серед яких ухвалення у 2018 році спеціальних засад діяльності державних банків в рамках Закону «Про банки і банківську діяльність». Для кожного державного банку ми: (i) призначили наглядову раду з більшістю незалежних членів у її складі, (ii) підписали Меморандум про взаєморозуміння, який визначає відносини між кожним державним банком та Міністерством фінансів і Кабінетом міністрів, як акціонером. Ми залишаємося повністю відданими підтримці духу реформ корпоративного управління в державних банках та забезпеченню їх функціонування на професійній та комерційній основі, без політичного втручання в операційні питання. Нові процедури призначення до наглядових рад ДБ були прийняті напередодні поточного циклу відбору незалежних членів наглядових рад. У зв'язку з цим ми забезпечимо збереження операційної безперервності та інституційної пам'яті в кожному державному банку, а Національний банк буде неухильно застосовувати систему оцінки професійної придатності та ділової репутації до нових членів наглядової ради, призначених в результаті недавнього процесу відбору. Ми також запровадимо порядок проведення щорічного бізнес-планування та оцінки ефективності для всіх державних банків. Перша оцінка ефективності буде проведена для кожного з банків у 2024 році (на основі

результатів 2023 року). У серпні 2024 року Міністерство фінансів опублікує ключові висновки першої щорічної оцінки разом з заходами Кабінету Міністрів щодо реагування на ці висновки.

58. Ми зобов'язуємося продовжувати зміцнювати корпоративне управління в державних підприємствах. З цією метою ми до жовтня 2023 року приймемо Закон про корпоративне управління державними підприємствами (реєстр.№ 5593-D) для приведення структури корпоративного управління державними підприємствами у відповідність до Керівних принципів ОЕСР з корпоративного управління державними підприємствами, у тому числі шляхом посилення підзвітності та розширення повноважень наглядових рад з наданням їм остаточних повноважень призначати та звільняти керівників. Відповідно до наших зобов'язань в рамках програми МПЗР, ми призначили членів наглядової ради НАК «Нафтогаз України», яка зараз є повністю функціональною. Крім того, ми зобов'язуємося впровадити необхідну реформу корпоративного управління в ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» (Оператор ГТС) і запровадимо всі наступні кроки: (i) передачу акцій Оператора ГТС від МГУ Міністерству енергетики і прийняття нового статуту (**Структурний маяк, кінець липня 2023**); та (ii) відбір та призначення наглядової ради Оператора ГТС до кінця жовтня 2023.

Реформи енергетичного сектору

59. Ми рішуче налаштовані на реалізацію своєчасної і амбітної програми реформ, спрямованих на вирішення давніх структурних проблем в енергетичному секторі, які були ускладнені війною. Щойно війна закінчиться, це, серед іншого, вимагатиме відновлення та посилення конкуренції на оптовому та роздрібному ринках природного газу. Крім того, забезпечення стійкості системи та зменшення квазі-фіскальних зобов'язань вимагатиме поступового підвищення тарифів на газ та електроенергію для відшкодування витрат з одночасним виділенням адекватних та адресних ресурсів для захисту вразливих домогосподарств.

60. Безпосереднім пріоритетом має бути стримування негативного впливу війни на сектор. Це передбачає забезпечення достатніх ресурсів для ключових великих державних підприємств. У короткостроковій перспективі можливі варіанти включають підвищення тарифів, забезпечення зовнішнього фінансування або прозору і пряму бюджетну підтримку на винятковій основі.

- «Укренерго» заручилося значною зовнішньою фінансовою підтримкою, яка має бути достатньою для того, щоб впоратися з найбільш терміновим ремонтом електромережі. Нещодавнє підвищення тарифів ОСП на 2023 рік також матиме позитивний вплив, хоча витрати оператора залишаються під тиском, в тому числі внаслідок додаткових допоміжних витрат, що впливають із збільшення використання газу для цілей виробництва електроенергії та з необхідності повної оплати за електроенергію, вироблену з відновлюваних джерел енергії.

- Низьке внутрішнє споживання, стабільне внутрішнє виробництво і м'яка зима обмежили потребу в імпорті природного газу в цьому сезоні. Для наступного опалювального сезону, за базовим сценарієм може знадобитися близько 2 млрд кубометрів додаткового імпорту газу. «Нафтогаз» досяг прогресу в залученні додаткового фінансування для імпорту газу через ЄБРР та двосторонніх донорів. В разі появи дефіциту ліквідності, включно за умов реалізації песимістичного сценарію, при виникненні потреби в імпорті додаткових обсягів газу, ми проведемо оцінку суми компенсації ПСО на основі документально підтверджених витрат Нафтогазу з їх перевіркою Державною службою аудиту та іншими дотичними зацікавленими сторонами. Відповідні розрахунки будуть остаточно завершені до кінця серпня 2023 року. Потенційний тиск на видатки через імпорт газу та компенсацію ПСО буде врахований за допомогою коригувальника цільових показників бюджетного сальдо у залежності від результатів зазначеної вище оцінки та наявних обсягів фінансування при тому, що максимальна величина такого коригувальника буде обмежена сумою в 60 мільярдів гривень (приблизно 1 відсоток від ВВП).
- На доходи Оператора ГТС вплинуло багато факторів, у тому числі низькі тарифи, великі несанкціоновані відбори газу, платежі «Нафтогазу» та падіння доходів від транзиту з травня 2022 року, оскільки одна з ключових точок входу знаходиться в окупованих регіонах. Оператор ГТС скорочує витрати, але нинішня криза ліквідності може потребувати бюджетної підтримки. Паралельно, як тільки реформи корпоративного управління будуть завершені (див. параграф 58), стратегію компанії слід скоригувати так, щоб відобразити її нове операційне середовище шляхом раціоналізації системи та визначення альтернативних джерел постачання.

Н. Моніторинг програми

61. Моніторинг виконання програми буде проводитися за допомогою переглядів (спочатку більш частих) кількісних критеріїв ефективності, індикативних цілей та структурних маяків. Ми зобов'язуємося надавати експертам МВФ усі дані, необхідні для належного моніторингу програми, включаючи дані та інформацію, детально описану в Технічному меморандумі про взаєморозуміння (ТМВ), що додається. Повний графік переглядів наведено в Експертному звіті, що додається. Ефективність спочатку оцінюватиметься шляхом проведення переглядів з високою регулярністю з переходом до переглядів кожні півроку. Кількісні критерії детально описані в Таблиці 1. Програма також буде контролюватися за допомогою безперервного критерію виконання щодо відсутності нагромадження заборгованості за зовнішніми виплатами та стандартних безперервних критеріїв виконання. Попередні заходи та структурні маяки, визначені в цьому МЕФП, узагальнено в Таблиці 2. Перший і другий перегляди попередньо заплановані на липень 2023 р. та жовтень 2023 р. на основі кількісних критеріїв ефективності відповідно на кінець квітня 2023 року і кінець червня 2023 року та відповідних структурних маяків.

Таблиця 1. Кількісні критерії ефективності та індикативні цілі
(у мільйонах українських гривень, якщо не вказано інакше)

	2022			2023			
	Грудень		Березень	Квітень	Червень	Вересень	Грудень
	КЦ	Факт	МПЗР (ІЦ)	ККЕ	ККЕ	ІЦ	ККЕ
I. Кількісні критерії ефективності 1/2/							
Нижня межа касового первинного сальдо сектору загальнодержавного управління, непов'язаного з обороною, без урахування грантів (- означає дефіцит)	86 950	402 002	-8 240	258 352	318 502	337 998	96 737
Нижня межа чистих міжнародних резервів (млн дол. США) 3/	15 000	17 879	11 500	15 500	15 500	15 500	15 500
Нижня межа податкових надходжень (без урахування єдиного соціального внеску)				451 700	696 400	1 094 700	1 679 170
II. Індикативні цілі 1/2/							
Нижня межа загального касового сальдо сектору загальнодержавного управління без урахування грантів (- означає дефіцит)	-1 425 762	-1 298 698	-506 476	-356 500	-638 300	-1 046 000	-1 708 700
Верхня межа обсягів запозичень сектору загальнодержавного управління у НБУ 4/ 5/	388 500	388 400	-7 600	-2 551	-2 573	-1 153	-704
Верхня межа простроченої кредиторської заборгованості сектору загальнодержавного управління				6 000	4 500	3 000	1 600
Нижня межа соціальних витрат				187 000	258 100	372 600	499 600
III. Постійно діючі критерії виконання 1/2/							
Верхня межа накопичення сектором загальнодержавного управління нової заборгованості з виплати зовнішнього боргу				0	0	0	0
Верхня межа гарантованого державою боргу				20 000	37 000	37 000	37 000
IV. Статті Меморандуму 1/2/							
Зовнішнє проектне фінансування	51 733	48 700	13 713	23 718	28 453	42 660	56 852
Гранти для підтримки бюджету	461 940	456 270	182 843	178 363	268 871	404 632	422 916
Кредити для підтримки бюджету	577 814	562 446	164 559	324 762	531 646	713 899	945 126
Відсоткові платежі				39 052	129 702	183 898	279 937
Перерахування Урядові прибутку НБУ	19 700	19 700	71 000	71 600	71 600	71 600	71 600
Чисте фінансування дефіциту сектору загальнодержавного управління комерційними банками 2/ 5/ 6/	-101 223	-77 323	-5 434	51 533	175 213	266 420	329 692
Державні облігації для цілей докапіталізації банків та фінансування ФГВФО	0	0		0	0	0	0
Основна сума за гарантованим державою боргом, що заявлена до відшкодування 2/	15 000	2 645					
Загальна сума надходжень від продажу конфіскованих активів та переказу з банківських рахунків росії				8 000	17 000	17 000	17 000
Витрати на придбання газу Компенсація ПСО та трансферти Оператору ГТС				10 000	30 000	45 000	60 000

Джерела: Органи державної влади України; оцінки та прогнози фахівців МВФ.

1/ Визначення і коригувальники вказано в Технічному меморандумі про взаєморозуміння (ТМВ).

2/ Цілі та прогнози на 2023 рік вказані наростаючим підсумком з 1 січня 2023 року, якщо інше не зазначено.

3/ Розраховано з використанням програмних облікових обмінних курсів, визначених у ТМВ.

4/ На кінець квітня розраховано наростаючим підсумком з 1 квітня, на кінець червня з 1 травня, на кінець вересня з 1 липня, а на кінець грудня з 1 жовтня.

5/ Потоки наростаючим підсумком з 1 квітня 2023 року.

6/ Розраховано на основі прогнозованого погашення державних облігацій на 2023 рік станом на 11 березня 2023 року.

Таблиця 2. Попередні заходи та структурні маяки

	Попередні заходи	Сектор	Строк
1	Призначення керівника НАБУ за результатами відкритого, надійного та прозорого процесу у відповідності до законодавства	Управління / Боротьба з корупцією	Попередній захід
2	КМУ затвердить другі зміни до бюджету і направить їх до ВРУ	Фіскальний	Попередній захід
3	КМУ затвердить рішення, яким зобов'яже Мінфін розпочати підготовку НСД (2024-2030)	Фіскальний	Попередній захід
	Структурні маяки	Сектор	Строк
1	Набуття чинності другими змінами до бюджету на 2023 рік	Фіскальний	Кінець квітня 2023 року
2	Внесення до ВРУ законопроекту щодо відновлення дії та посилення Статті 52 Бюджетного кодексу, щоб обмежити внесення змін до закону про бюджет (параграф 21 МЕФП)	Фіскальний	Кінець травня 2023 року
3	Затвердження законопроекту про податкову політику та адміністрування податків, підготованого у рамках МПЗР (параграф 19 МЕФП)	Фіскальний	Кінець червня 2023 року
4	Оновлення та публікація Середньострокової стратегії управління державним боргом з метою її узгодження із цілями програми (параграф 30 МЕФП)	Фіскальний	Кінець вересня 2023 року
5	Представлення у бюджеті на 2024 рік прогнозів бюджетної декларації за основними категоріями доходів і витрат на 2025-2026 роки та звіту про фіскальні ризики, що також міститиме детальну інформацію про державні підприємства енергетичної сфери та критичної інфраструктури (параграф 23 МЕФП)	Фіскальний	Кінець вересня 2023 року
6	Розробка плану заходів, в тому числі для вирішення ключових проблем, виявлених внаслідок проведення опитування платників податків, який стане внеском у дорожню карту Національної стратегії доходів (параграф 22 МЕФП).	Фіскальний	Кінець травня 2023 року
7	Подання до парламенту законопроекту, який відновить статті Бюджетного кодексу, що встановлюють ліміти на видачу державних гарантій з чіткими критеріями щодо їх застосування (в тому числі для пріоритетних секторів) (параграф 24 МЕФП)	Фіскальний	Кінець травня 2023 року
8	Введення в дію змін до Бюджетного кодексу та відповідної нормативно-правової бази для підвищення прозорості і підзвітності спеціальних рахунків і консолідації їх на рівні сектору загальнодержавного управління як спеціального фонду державного бюджету (параграф 25 МЕФП)	Фіскальний	Кінець травня 2023 року

9	Перегляд поточних процедур управління державними інвестиціями (УДІ) та розробка дорожньої карти заходів з тим, щоб (i) до всіх державних інвестиційних проектів застосовувалися уніфіковані підходи УДІ, у тому числі до проектів ДПП; інвестиційні проекти відбиралися на конкурсній основі з прозорими критеріями відбору та відповідали середньостроковому бюджету; (iii) посилені повноваження були надані Міністерству фінансів, включаючи чітку роль контролю на різних етапах циклу інвестиційного проекту (параграф 26 МЕФП)	Фіскальний	Кінець грудня 2023
10	Затвердження Національної стратегії доходів до кінця 2023 року (параграф 22 МЕФП)	Фіскальний	Кінець грудня 2023
11	Підготовка стратегії, що реалізуватиметься по досягненню певних умов, для переходу до більш гнучкого режиму обмінного курсу, пом'якшення валютного контролю і повернення до таргетування інфляції (параграф 32 МЕФП)	Монетарна і валютно-курсова політика	Кінець червня 2023 року
12	Передача статусу акціонера Оператора ГТС безпосередньо Міністерству енергетики та затвердження нового статуту (параграф 58 МЕФП)	Енергетика / Корпоративне управління	Кінець липня 2023 року
13	Набуття чинності законом, що відновить подання декларацій посадовими особами, які прямо не задіяні у мобілізації та воєнних діях, та відновлення функції НАЗК з перевірки та верифікації декларацій (параграф 56 МЕФП)	Управління / Боротьба з корупцією	Кінець липня 2023 року
14	Внесення змін до Закону про ПВК/ФТ з метою відновлення зобов'язань фінансових установ щодо запровадження посиленних заходів належної перевірки політично значущих осіб, що співвідноситься з ризик-орієнтованим підходом, який відповідає стандартам FATF (параграф 56 МЕФП)	Управління / Боротьба з корупцією	Кінець вересня 2023 року
15	Спрощення системи декларування активів шляхом прив'язки до інших баз даних та реєстрів, що узгоджуються із правовим зобов'язанням посадових осіб своєчасно подавати правдиву інформацію (параграф 56 МЕФП)	Управління / Боротьба з корупцією	Кінець жовтня 2023 року
16	Буде прийнято законодавство для підвищення інституційної незалежності САП, зокрема, щодо процедур відбору, здатності регулювати організаційну діяльність, механізмів забезпечення дисципліни та підзвітності (параграф 56 МЕФП)	Управління / Боротьба з корупцією	Кінець грудня 2023
17	Посилення управління та нагляду за банками шляхом: (i) відокремлення підрозділу, що займається пов'язаними особами, від підрозділу банківського нагляду, (ii) впровадження «наглядових панелей», як консультативного органу Комітету з питань нагляду, та (iii) відновлення планових виїзних перевірок банківських та небанківських установ, залишивши на розсуд НБУ питання, пов'язані з безпекою персоналу (параграф 49 МЕФП)	Фінансовий сектор	Кінець вересня 2023 року
18	Підготовка засад оздоровлення банків у консультаціях з ФГВФО та експертами МВФ (параграф 47 МЕФП)	Фінансовий сектор	Кінець березня 2024 року

19	Запровадження методології оцінки наглядних ризиків, щоб приймати поінформовані рішення про пріоритети наглядової діяльності (параграф 49 МЕФП)	Фінансовий сектор	Кінець червня 2024 року
-----------	--	-------------------	-------------------------